Sagor

af

Z. Topelius.

Första Samlingen.

Med 8 kolorerade plancher.

HELSINGFORS,
HOS A. W. GRÖNDAHL.
1847.

Imprimatur:

G. Rein.

Innehåll.

1. Kyrktuppen . . . . . sid. 1.
2. Nephanut . . . . . „ 10.
3. Fattiggubben . . . . . „ 26.
4. William Sellsing och hans katt . . . . . „ 38.
5. Svalan från Egypti land . . . . . „ 55.
6. Sagan om Jättarne och Kung Autio . . . . . „ 69.

Företal

till alla dem som hålla af vackra sagor.

Det var engång en gammal gammal gumma;
Som bodde i en liten liten stuga,
Och ständigt hördes hennes spinnrock brumma,
Och frusen var hon som en vinterfluga.

Och ständigt såg man hennes brasa brinna
Hur skulle annars hon sitt kaffe laga?
Hon kunde ytterst fina trådar spinna,
Men spann ock hop rätt mången vacker saga.

Ty ingen kunde så som hon berätta
Om bergens troll, som uti klyftan skratta;
Om elfvor ljufva, älskliga och lätta,
Som dansa uppå ängens blomstermatta;

Om skogens rån, som uppå grenen gunga,
Och vilde jägarns jagt i höstenatten;
Om dalens nymfer, som i källan sjunga,
Och draken, som beständigt glor på skatten;

Om Neckens vackra sång i sommarqvällen;
Om tappre riddare och sköna tärnor;
Om grymme jättars röfvarslott i fjällen;
Om sjöns koraller och om himlens stjernor.

Men helst ändå hon brukade förtälja
Om ljusa englar, som sig uppenbarat,
Om goda barn, som dygdens vägar välja,
Hur Herren Gud dem underligt bevarat.

Nu är hon död, den kära gamla gumman.
Af sagorna jag säkert mången glömde;
Men några mins jag än; och liksom blomman
Ur fröet vexer, som i jord man gömde,

Så ur den halfst förgätna sagoringen
En verld af under vexte i mitt sinne.
Jag målar den så godt jag kan, och ingen
Skall skratta åt den gamla gummans minne.

Kyrktuppens Högmod.

Kyrktuppens Förfall.

Rephanut.

Fattiggubben.

1. Kyrktuppen.

Nu få wi höra en mycket märkwärdig saga, som ochså kunde heta: högmod går för fall, men eftersom der talas bara om en kyrktupp, så må den heta efter honom, och hwarochen får tänka om den just hwad han behagar.

Det war engång en kyrktupp, som satt uppå ett mycket högt torn. Hwarifrån, han war hemma och huru han kommit sig så högt upp i werlden, det är minsann intet godt att säga. Wißt tror man att hans pappa war ingen wanlig tupp, utan en timmerman, som kunde skära i träd både fläkterörnar och skepp, och så tror man att timmermannen lagat honom af en stock och hißat honom med tåg upp på tornet, efter han war stocklat och ej kunde lära sig flyga. Men kanske tar man fel; kanske war han fordom premiertupp i den stora fédrottningen Gilimiliadolgas hönshus och råkade på en af sina utflygter komma för nära kyrkan, och allt hedniskt otyg, som kommer den för nära, förwandlas i ögonblicket till träd eller sten. Alltnog, kyrktuppen satt nu på tornet allrahögst

upp, så högt att derifrån syntes hela jorden ej stort större än en pankaka och menniskorna liksom flugor, hwilka sprungo omkring och snålades på pankakan, tills någon kom och körde bort dem derifrån.

Kyrktuppen war mycket stor. Han hade en hög rödmålad tuppkam ofwanför näbben, gröna ögon så stora som trådtallrikar och en mycket yfwig stjert. I hans mage rymdes wål tre tunnor råg, så glupsk war han. Ochså må man tro att han war högfärdig. För det han war så stor och satt så högt upp, tyckte han ingen i werlden war hans like. Annars säger man om alla tuppar att de ha en släng af högfärdssjukan och det kan man wål se på deras fasoner, när de sitta och bröста sig på sophögen och sträcka näbben i wädret, liksom wille de säga till hwarochen som ser dem: hwad är du för snask?

Men man skall få se att sådant slutas illa. Mången stormodig tupp har mistat nacken, när hans herrskap ställt till kalas, och sedan han en stund flaxat omkring utan hufwud och suttit fundersam på planket, har han utan krus blifwit plockad och lagd i stekgrytan och till slut blifwit uppäten, precis som andra fåglar, med ordentlig sås och lingonsylt och gurkor.

Kanske war det för det han wißte att han ej dugde att halshuggas och åtas, som kyrktuppen war ännu mycket högfärdigare än andra tuppar. Hwart han än kopade omkring

med sina stora gröna ögon, såg han ingen i hela werlden som satt så högt upp som han. Han började derföre tro, att han war förmer än alla andra och att hela werlden borde wara honom underdånig, och derwid tänkte han wid sig sjelf så här:

„Jag är en stor tupp, en mycket förnäm och ståtelig tupp är jag. Min like bland tuppar finns inte. Jag är ett riktigt tuppmajestät. Det syns påtagligen att den här kyrkan är bygd enkom för min skull, för att skaffa mig en plats, som är wärdig min höga rang. Och efter jag sitter högst på kyrkan, så måtte jag wäl wara den, hwilken man dyrkar som den högste; till min ära uppstämmer orgeln sina lofsånger, och menniskorna här nedanföre, som hwar söndag samlas här omkring kyrkan, komma hit blott för att tillbedja mig. Ja det är wisst, att en stor, en mäktig, en högst förnäm tupp är jag.„

Men förnämt folk har stundom rätt ledsamt, och det hade ochså kyrktupppen. Flyga kunde han inte, arbeta wille han inte och äta behöfde han inte. Det war ej utan, att han ju ibland med en wiß afund betraktade prostens höns, som någongång trippade ända fram till tornfoten och kraffade så behändigt upp sanden och plockade sig ett och annat korn.

En dag hände sig att en kråka råkade flyga öfwer kyrkan nära förbi kyrktuppen, som satt der fnurrig och twär och för-

argade sig öfwer att någon understod sig flyga nästan likaså högt som han behagade sitta.

„Qua! qua! skrek kråkan, hur står till, tupp?„

„Hwad angår det dig? snäste tuppen. Jag tycker du åtminstone kunde kalla mig Ers Excellens.„

„Hjertans hjerna„ skrattade kråkan. Men så säg mig, blir det inte i längden tråkigt för Ers Excellens att sitta så der ensam och göra ingenting. Jag tycker Ers Excellens skulle gifta sig.„

„Jag gifta mig? sade kyrktuppen. Hwar skulle jag finna någon höna så hög och förnäm, att jag utan skada för min rang kunde fria?„

„Ers Excellens har rätt, en sådan finns ej i hela werlden. Men åtminstone borde Ers Excellens ta sig något arbete för händer. Sådant förkortar tiden och gör att man blir glad till sinnes som en spelman.„

„Arbete? fnurrade tuppen och såg på kråkan med mycket förakt. Stort och förnämt folk brukar aldrig arbeta. Det paßar sig inte.„

„Åhå, tänkte kråkan wid sig sjelf när hon flög bort, du har ej mycket sett dig omkring i werlden, kära tupp, så högt du än sitter. Jag wet rätt wäl att högtuppsatt folk ofta har

mera arbete och bekymmer ån de som åro lägre. Men sådana der dumdryga karar, som kyrktuppen der, tro förnämheten bestå deruti att man ej gör Guds skapade grand, utan sitter stocklat och låter andra paßa upp sig och har hjertans ledsamt. Det syns ochså att kyrktuppen är flera hundra år gammal och tänker så som man tänkte i hans ungdomstid, ty nu begriper man bättre ån förr att alla warelser på jorden måste arbeta och wara flitiga, om de wilja wara lyckliga och nöjda. Det förstår inte tuppen, utan för det han är så genomlat, så säger han: det paßar sig ej för mig att arbeta.„

Och så war det werkligen som kråkan trodde. Tuppen war lat och högfärdig, det war hela saken. I flera hundra år hade han suttit deruppe på tornspetsen och ej gjort strå i kors, ej engång så mycket som galat; ja han war så lat, att han ej rört sig ur fläcken på alla de hundra åren; då kan man tänka huru genompiskadt lat han war. Han hade nu riktigt behöft sig en risbastu. Men wi få wäl höra huru det gick med honom.

En wacker dag, når kyrktuppen som wanligt satt och stirrade ut i himlens blå och såg mycket menande ut, fastän han tänkte just ingenting, såg han med förundran en stor hop folk nedanför kyrkan. Hwad kan det wara? tänkte han, det är ju ingen söndag i dag. Snart nog fick han ochså se hwad det war.

Det war en lindansare, som hade spännt upp ett tåg emellan kyrktornet och klockstapeln och på det tåget hoppade en liten goße och en liten flicka och dansade mot hwarandra och gjorde förunderliga swångningar. Jasså, tänkte tuppen, war det inte annat? hwad bryr jag mig om sådant pjoller?

Men rätt som det war, kastade den lilla lindansaren en slångkyß åt folket och så for han af som en katt uppför kyrktornet, ty der woro af gamalt jernpinnar inslagna i wäggen, den ena ofwanför den andra. Upp efter jernpinnarne klef nu den lilla goßen och kom allt högre och högre; till slut war han nära tuppen. Åhå, tänkte tuppen och såg himmelsskriande arg ut.

Men goßen lät sig inte förtryta, utan ett tu tre war han med ett språng upp på tuppens rygg och satte sig att rida och höll sig fast med händerna wid tuppens hals. Hopp fåla! sade han.

Då skall man tro att tuppen gjorde stora ögon och fann sig grufweligen förnärmad, der han satt i sin högfärd och trodde att ingen i hela werlden war hans like, och nu satt der en näswis pojkbytinge på hans rygg och ropade: hopp, fåla! hopp, fåla!

Först wäntade han att hela kyrkan skulle ramla af förundran öfwer en sådan oförskämdhet. Men när ingenting blef

af, började tuppen wrida och swänga sig åt alla wäderstreck i sin stora förödmjukelse, ty hwad skulle han göra? Han hade ju warit så lat att han hwarken lärt flyga eller gala, derföre fick han nu sitta tyst och stilla och tåla den knäcken som hans högfärd fick, når goßen red på hans rygg och ropade: hopp, fåla! hopp, fåla! Jo jo, det går så, når man är lat och högfärdig, så råkar man till sist illa ut här i werlden.

Nu, som sagdt, satt kyrktuppen der på samma tornspets i flera hundrade år och wäntade allt att någon owanlig lycka ändå till slut skulle wederfaras honom för hans stora förnämhets skull. Kanske wäntade han att, der han satt, bli förgylld med klaraste gull och skina som solen, eller trodde han att han en dag skulle bli utropad till hela jordens stortuppsultan. Alltnog, han wäntade och wäntade, men aldrig kom den stora lyckan.

Huru länge han nu wäntade, så blef han dock på sistone mycket gamal och murken, så att den ena trädbiten efter den andra föll af honom når det blåste. En dag når det war en stark storm, kom en wäderpust farande öfwer kyrkan och blåste bort tuppen från tornspiran och förde honom genom luften med sig till sjön. Der fick nu tuppen, wimmelkantig som han war, för allrasista gången ångra att han ej lärt sig flyga och gala, ty hade han kunnat det, så hade han ej blåst i sjön, utan

i stället flugit på rådstugutaket och satt sig att gala der, så att magistraten och hela staden förundrat sig. Men nu blåste han i sjön och dref der omkring med wågorna, tills han kastades upp på en strand och blef der liggande.

Och på stränden war en liten stuga och i den lilla stugan bodde en gammal gumma, som hade en goße och en flicka. Och goßen och flickan lekte en gång på stranden och hittade der den stackars gamla kyrktuppen, som nu war mycket bedröflig att se, ty wågorna hade bortskölit målningen af honom och han hade skubbats mot stenarna, så att han war utan både näbb och stjert. Då sade barnen: „se der få wi oß en präktig kråkskrämma, efter mamma klagar att kråkor och sparfwar äta upp hennes sådda ärter. Kom, låt oß ta ett tåg och hala honom upp i ärtlandet.„

Och så blef då kyrktuppen på sina gamla dagar satt till en kråkskrämma i en gammal gummas ärtland, i stället för att bli förgylld och utropas till hela werldens stortuppsultan. Och när då samma kråka, som engång i hans wälmaktsdagar kallat honom Ers Excellens, kom flygande till ärtlandet en dag, kände hon igen sin gamla wän och ropade så högt att alla kråkor i hela nejden hörde det: „se på Hans Excellens kyrktuppen, som nedlåtit sig att bli en simpel kråkskrämma! jo jo, högmod går för fall.„

Men en gammal kråka, som satt nära intill på en gårdsgårdsstör, bannade den andra och sade: „må wara att tuppen warit högfärdig och lat och att det derföre gått honom illa, men nu är han gammal och olycklig, och den gamla och olyckliga får man aldrig försmåda, äfwen om han skulle ha gjort illa i sina unga dar. Det kan ingen weta huru det går med en sjelf på ålderdomen.„

Det allt hörde den gamla kyrktuppen. Men han kunde ej swara dem ett ord, ty han war utan näbb.

2. Skeppet Nephanut.

Torneå heter den stad, som ligger högst upp i norden af Finland wid mynningen af en stor och wacker flod, som kallas precis som staden Torne-å. Det wore wäl ej alldeles riktigt att kalla Torneå en stor stad, ty i Finland har man nog större, men säkert är emellertid, att der finnes en kyrka och en skola och en borgmästare och en fiskal, alldeles som i stora städer. I elfwen fångas många stora laxar, som saltas i tunnor och föras långt bort för att sedan åtas med spenat eller lagas till laxlåda. Och några mil norrom Torneå ligger berget Awasaxa, der man får se solen om midsommarnatten klockan 12 och dit fara den tiden många resande, som skrifwa sina namn i berget och åta smultron och mjölk samt filbunke i bondstugorna.

I Torneå bodde för långa tider sedan en rik köpman, som hette Pehr och wanligen kallades Tuna Pehr, efter han war hemma från Tuna socken i Swerige. Han war så rik, att han ensam ägde alla stadens skepp och hälften af alla gårdar i staden, och när kungen engång kom till Torneå, för att se midnattssolen, undfägnades han af Tuna Pehr med 12

rätter mat, som alla woro gjorda af lax, och efter det då war kyligt wäder om midsommaren, lät Pehr elda i kungens rum med en brasa af idel kanel. Ja han war så rik, att han lät göra alla gångjern i sitt hus af silfwer och dracк hwarje afton ett halfstop öl ur en guldkanna med sex diamanter på locket. Äfwen hade han i sitt stall fyra tama björnar, hwilka hwarochen fingo ett lefwande lam till mat om dagen.

Men som nu menniskan aldrig får nog, om hon än ägde hela werldens skatter, så ryckte Pehr, att han, som war så rik, borde bli ännu dubbelt rikare. Och han lät derföre efterskicka en ryktbar trollkarl från Lappland och frågade honom, under löfte om stor wedergällning, om råd, huru han inom kort tid skulle förwärfwa dubbelt så mycket som han nu ägde. Trollkarlen strök sig om sitt skägg, tog sig en sup och menade att saken wäl tålde att fundera uppå. Och sedan han begrundat den saken i sju år och i sin tur rådfrågat både andarna i luften, trollen i bergen och de döda i kyrkogårdarna, infann han sig en dag med följande beskед:

Jag skall säga eder, fader Pehr, — ty på den tiden buro endast adelsmän herretitel — jag skall säga eder, att ni drifwer eder handel i alldeles för liten skala. Här har ni edra sju fartyg, som årligen föra ut några fattiga tunnor tjära och hämta hem några eländiga tunnor salt, hwarpå ni förtjenar

några tusen Riksdaler i sender. Men om ni hade ett stort skepp, som ensamt lastade så mycket som 100 andra skepp, så skulle ni på en gång winna mer än 100 gånger så mycket, som härintills; begrep ni det, fader Pehr?

Håhå, sade Pehr, hwad jag det begriper, men för att hitta på det, behöfwer man ej wara någon trollkarl. Det är allt godt och wäl, kåre wän, men hwar i alla dagar skall jag taga wirke till ett sådant skepp och manskap, som bygger det?

Det skall blifwa min sak, swarade trollkarlen. Jag är ej för rö skull hundra wintrar gammal, jag har lärt min konst af filfraßen på fjällen. Tag hit hundratusen riksdaler att börja med och bygg färdigt ett lagom skeppswarf wid hafwet, så skall jag hämta er manskap och wirke nästa winter.

Men om du bedrar mig? sade Tuna Pehr.

Jag swär wid mitt skägg och wid alla sju björnknotorna i mitt bälte, sade trollkarlen.

Näwäl, då tror jag dig, sade köpmannen.

Tuna Pehr gaf då pengarna som begärdes och byggde sig ett gråseligt stort skeppswarf ute wid kusten, der hafwet war djupast. Och nästa winter kom riktigt trollkarlen med många hundrade foror af det allragröfsta furuwirke man nånsin sett, sådant som wexer på Kuusamo fjäll och i Paldamo ödemarker,

och furorna, som dertill fälldes, woro icke stort yngre än syndafloden. Det war en förunderlig transport: i stället för hästar, spändes för hwar släde två wäldiga björnar, som murrade och brummade, så att allt folk i Torneå stad tog med förskräckelse till flykten. Och bredwid laßen gingo män af det gamla Qwänerfolket som bodde på fjällen och i ödemarkerna samt woro ett par hufwuden högre än andra menniskor. De buro kring axlarna björnhudar och för resten idel ludna kläder af renskinn; i händerna höllo de förfärliga slagyxor och woro till påseendet så bistre, att alla kristna menniskor lupo till skogs för dem. Ty icke utan grund påstod folket, att deße män woro odöpte hedningar, och på presternes frågor, till hwilka församlingar de hörde, swarade skogsmännen hånleende: till Susila kapell af Karhula socken; låtandes dermed förstå, att deras hembygd war i björnars och wargars land.

Emellertid byggdes nu med detta wirke och detta arbetsfolk det allrastörsta skepp, som någonsin i werlden funnits och hwars make wål aldrig kommer att byggas mer, sedan Qwänerfolket dött ut eller krumpit ihop till wexten, på samma gång som deras jätteskogar. Det skeppet war så stort, att deß akter stod wid Torneå och fören räckte ända till NyCarleby, och bogsprötet med deß tacklage nedslog skogarna i Tawastland, när stammen wändes ditåt. Det hade tre mäster och mellan

hwar mast war så långt, att swalan, som dock är en af de snabbaste foglar, behöfde en dag, för att flyga från den ena masten till den andra. Och så höga woro måsterna, att når en liten skeppspojke skickades att kliswa upp i stormärsen, märkte man till sin förundran, att han war en gammal gråhårsman når han kom ned igen. Till besättning på fartyget utwaldes twåtusen raska matroser, som hwar dag tillsammans förtärde 100 pund ärter och 1000 fat gröt, och i hwarje block fanns en krog, der manskapet kunde taga sig till bästa i elakt wäder. Men det wärsta war, att når det ofantliga skeppet skulle wända, måste en kurir i tre weckor ryda i sporrsträck från den ena wanten till den andra, ropande med full hals, så att han war på wäg att mista andan: klart att wända! ro'r i le!

Sagan berättar icke huru det gick till att få skeppet på flott watten; man wet allenast att det hette Rephanut*). Och trollkarlen, som war deß upphofsman, signade Rephanut med hwarjehanda konster, så att hwarken eld, luft eller watten skulle förorsaka deß undergång. Så återstod då blott att anskaffa en kapten, som skulle föra fartyget, och fördenskull lät

*) Rephanut är icke annat än Tuna Pehr med omwända bokstäfwer och ett h litet, omflyttadt. Det war en egen sorts högfärd hos Tuna Pehr, att på det sättet skicka sitt namn bakfram ut i werlden.

rederiet i alla Finlands och Sweriges städer kungöra, att hwilken skeppare som kunde på 18 mils afstånd se hwad rådstugu-klockan war i Torneå och med sin ropare öfwerrösta 10 forsars dån, den skulle mot kungliga wilkor antagas till kapten ombord på Nephanut. Der kommo då både från wester och söder en stor mängd sökande, men ingen kunde fullgöra profwen, så att man redan började mißtrösta om man alls skulle få någon. Tuna Pehr war då i beråd att antaga trollkarlen till skeppare, men denne swarade: nej jag tackar ödmjukast, jag har en ofantlig respekt för salt watten; finge jag helst segla i rhum eller bränwin, så kunde det hända att jag lät öfwertala mig.

Ändtligen kom der en liten karl från Nådendal, icke öfwer twå alnar lång, flintskallig, hjulbent och kostelig att se uppå. Denne mannen ställde sig på kyrktrappan i Limingo, som ligger 18 mil söder om Torneå, och när man frågade honom hwad Torneå-klockan war, swarade han: wänta litet, 12 mil härifrån flyger en skock af 68 gåß mellan klockan och mig. — Och när de woro flugna, sade han: klockan är precis 21½ minuter öfwer 10; men det är oförswarligt af magistraten att ej låta sopa bort spindelwäfwen från timwisaren, der surra 2 getingar, 11 flugor och 39 krankar, hwaribland 14 med långa ben och de öfriga med korta. När man underrättat sig att så werkligen war, förde man karlen på en klippa i Ämmä stora fall

wid Kajana och lät honom ropa åt forskarlarne, som stakade uppför Merikoski strax inwid Uleåborg, att de skulle hämta åt honom den största lax, som fångades i Turka pata. Wid det han då ropade så att det skalf i elfstränderna, wände sig allt folket i 120 forsbåtar längs hela elfwens sträckning om och frågade: månne åskan går i Lappland? — Så blef då den lille karlen antagen till skeppare på Nephanut och fick i månadshyra så mycket som en hel sockens kronoskatt, hwilket för året utgjorde wid paß så mycket som kungen den tiden hade i skatt af hela Uleå län och det landet Kajanien.

Derpå beslöts att skeppet Nephanut skulle lastas med tjära och åkerbärssylt samt gå till Polynesien, för att derifrån återhämta vanill, peppar, ingefära, kardemumma och muskotblomma samt för resten guldsand och perlor, så mycket som rymdes, till barlast. Och så seglade Nephanut. Men hwilket grufweligt dån som hördes i hafwet på femtio mil omkring, när wattnet forsade kring deß stäf, och hwilket gnißlande och brakande, när tågen halades an, och hwilket uppror deraf uppstod bland alla hafwets innewånare, från och med hwalfisken och delphinen, ända till girsen och flundran, det är alldeles omöjligt att beskrifwa. Aldrig hade man sett ett sådant oformligt widunder.

Tuna Pehr och trollkarlen stodo på skeppsbryggan wid Torneå och gnuggade händerna af förnöjelse, när skeppet seg-

lade. Den ene tänkte på huru han med pengarna för skeppets last skulle köpa hela Finland och förhända en god bit af Swerige med; den andre menade i sitt sinne att han skulle fordra åtminstone hela Lappmarken med alla deß renar och björnar till lön för det storwerk han gjort. Att Nephanut möjligen kunde förlisa, som andra fartyg, det föll ingen af dem in, eftersom skeppet war förtrolladt mot eld, luft och watten. Men man skall få höra huru det gick.

Olyckan war nemligen den, att man alldeles förgåtit att trolla Nephanut ochså mot det fjerde elementet, eller jorden, med allt hwad dertill hörer, såsom stenar, grund, korallbankar och dylikt. Trollkarlen hade föreställt sig, att om än skeppet stötte mot hundrade klippor och brast i hundrade stycken, så skulle det wara den lättaste sak att bota sådant, når wind, watten och eld hjelpte till, i stället för att skada. Deßutom står det i ingen hermästares makt att förtrolla jorden, i anseende till de många döda, som äro begrafna deri och på hwilka ingen trolldom biter. Nephanut war således säker för allt, utom för hafsbottnens försåt, och det fick man erfara snart nog. Knappt hade ankaret hifwats och akterstäfwen begynnt skrida ett stycke ifrån Torneå redd, innan förstäfwen redan befann sig i Qwarken utanför Wasa. Här hände sig att hafwet på sina ställen

kändes för grundt, så att kölen skrapade i sanden, hwarföre skepparen med sin thordönsstämma befallte att man skulle utkasta en hop stenar och mull, som man intagit till stufning mellan lasten. Sagdt och gjordt. Kuriren red i sporrsträck kring däck med befallning härom och strax utkastades dels babord, dels styrbord om skeppet en mängd klippor och mullhögar, hwaraf man med säkerhet wet, att den stora wackra skärgård uppkommit, som nu sträcker sig längs kusten från Kaskö ända bortom Jakobstad. Så kom då Nephanut med knapp nöd ur Qvarken. I Östersjön gick en temmeligen hög swallsjö efter en storm. Kocken stod just och braßade gröten i kabysen, då en ofantelig wåg slog öfwer bord och förde med sig en holländsk brigg, som hals öfwer hufwud slungades in i grötgrytan. Si på de dumma Ålandspojkarna! skrek kocken. De ha lagat små årtskidsbåtar wid stranden och nu kastar hafwet dem hit för at smutsa ned wår gröt.

Nuskulle man wända i Östersjön, för att segla ut genom Öresund och Kattegat, och det war icke det lättaste. Det brassades och det halades på den fason, att man så när i en knapp wändning seglat twärs öfwer Köpenhamn, men ändtligen gick skeppet öfwer stag, och nu styrde man med full sida wind rakt in i Öresund. Hejsan! ropade kapten, och hurra! skrek manskapet, men de hade ännu icke hejat och hurrat ut, när skeppet

törnade på och blef fastsittande, som om det blifwit ditkiladt. Och det war i sanning icke underligt, ty när man närmare såg sig om, befanns att skeppet war bredare än hela sundet, och att det följaktligen satt fast alldeles likt en pojke, som pinat in hufwudet mellan twenne plankspolar och icke får det ut igen.

Der stod nu Rephanut. Af den häftiga stöten hade kaptenen och samtliga manskapet fallit att sitta, och ingen lärer finna det underligt, att i denna ställning hurraropen fastnade dem i halsen. Man kan föreställa sig, huru der nu bråkades och braßades, för att komma loß på flott watten igen. Men ehuru winden gjorde sitt till och wågorna sitt, för att lyfta skeppet och skjuta det tillbaka, så blef deraf ingenting. Det stod ohjelpligen der, och när både kapten och manskap arbetat sig trötta, togo de för sig af last och inventarier allt hwad de kunde samt begåfwo sig i land.

I fulla sex weckor stod Rephanut sålunda på grund och efterhand hade Danskar och Swenskar, som kommo hoptals för att bese detta mirakel, plundrat allt hwad skeppet tillhörde. Säkert är åtminstone, att på den tiden hwar torpare på hela danska kusten hade råd att bestå sig åkerbärssylt till desert uppå mjölgröt och paltbröd. Men efter de sex weckornas förlopp kommo swåra klagomål till Kungen af Danmark. Skeppet

Rephanut, så sade man, stänger hela sundet fast som med en brygga, så att intet skepp der kan komma hwarken ut eller in. I Kattegat ligga redan 600 fartyg och wänta på att slippa in och i Österssjön 700, som wänta på att slippa ut. Hela werldens handel tar en obotlig skada, ja det går så långt, att man råttnu ej mera kan få kaffe till Kungens kök och champagne till hans bord, om Kungen ej skaffar bort Rephanut. Och dertill, sade man, kommer en annan swår olycka. Man wet att i Österssjön och deß wikar många stora strömmar flyta ut. När nu skeppet Rephanut fördämmer Österssjöns bästa afloppp, så uppstå häraf grufweliga öfwerswämningar, hela länder dränkas, hela städer förstöras i grund och rikets undergång är för handen, om Kungen ej är så nådig och skaffar bort Rephanut.

Detta tog Kungen i öfwerwägande, och för att med ens göra slut på detta förhatliga fartyget, gaf han ordres åt sex linieskepp och 8 fregatter att lägga sig alla i en rad med bredsidorna sträckta twärs öfwer sundet och afloßa sina kanoner på Rephanut, för att förstöra det ända till sista spillran. Så skedde ock som Kungen befallt. Alla skeppen lade sig på det anwista stället och på en wink af Kungen skulle alla afloßa sina kanoner på engång. Man beredde sig på en förfärlig knall och alla officerare hade knutit silkesnåsdukar om sina öron, för att ej få dem i ewigt baklås. Ett! sade Kungen. Tu! Tre!

— men icke ett skott small af. Hwad pocker är det här? skrek Kungen, der han stod på slottswallen. Kanske man ej förstått mig. Ett! tu! tre! — nej icke att man skulle ha hört en knäpp, ehuru man såg flera hundrade luntor blänka. Det war så tyst, att man kunnat höra en mygga surra.

Det här går för långt, ropade Kungen i wredesmod. Jag tror man will gäcka min kungliga wilja. Fort adjutant, rapportera in orsaken, hwarföre de ej skjuta!

Adjutanten flög af som en pil och war lika hastigt tillbaka. Ers Majestät, sade han och förde handen till hatten, jag får i underdånighet rapportera det allrabesynnerligaste förhållande. Ers Majestäts befallning har blifwit punktligt åtlydd, alla kanonerna laddade med skarpa skott, luntorna tända och förda till fånghålen i samma ögonblick Ers Majestät sade: tre! Och likwäl, så otroligt det låter, brann ej ett enda skott af.

Det måste warit något fel i laddningen, sade Kungen. Man skall ladda om alla kanonerna på det sorgfälligaste och åter fyra af på kommando.

Befallningen åtlyddes på ögonblicket, kanonerna laddades om, tecken gafs, men ogörligt nej, det smällde ej! Håren reste sig af förundran på hela kongliga danska sjöequipaget; officerarnes stångpiskor stodo upprätt i höjden. Det är fel i krutet,

sade man. Om Ers Majestät så befaller, så hämta wi nytt krut och lägga deraf ett par hundra centner in i skrofwet på Nephanut, så spränga wi det ofelbart i luften.

Kungen gaf dertill sitt bifall, och innerst i det till undergång dömda skeppet lades nu ett helt berg af det finaste polerade krut, tillräckligt att spränga i stycken hela Köpenhamn. Alla närwarande drogo sig försigtigtwis långt derifrån och qwarlemnade blott en grof mißgerningsman, hwilken dagen derpå skulle mista hufwudet, men nu fått nåd på det wilkor, att han skulle påtända en famns lång swafweltråd, som ledde till krutet, hwarefter det stode honom fritt att kasta sig i sjön och simma undan det fortaste han kunde. Allt folk i Köpenhamn och Helsingör blef strängeligen tillsagdt att hålla sig inne i källrar och kamrar, för den faseliga explosionens skull. Hwarochen wäntade nu med bäfwan att hafwet skulle remna af den ofanteliga smällen; man såg den lifdömde swänga sin lunta och hoppa i sjön, man såg genom kikare swafweltråden brinna, och i samma ögonblick ....

.... i samma ögonblick hördes platt ingenting.

Det hade gått med minan alldeles som med kanonaden.

Kungen befallte nu i råttwis wrede att ditkalla den som tillwerkat krutet och frågade om han hade lust att dömas som

riksförrådare, efter han sålt åt kronan sådant krut, som icke fattade eld. Den stackars mannen bråkade förgåfwes sin hjerna med att utfundera orsaken, och anhöll som en nåd att sjelf få anställa ett försök. När detta icke lyckades bättre, ån det förra, bars krutet åter på landbacken och mißgerningsmannen, som wille bewisa att han werkligen förgåfwes antändt krutet, begaf sig till kruthögen, wadade upp till knåna i det swarta och stack en brinnande swafwelsticka deri. Genast sken en blixt genom hela nejden, en fruktanswärd knall skakade luften, ett ofantligt rökmoln höjde sig öfwer stället och man trodde ej annat, ån att jorden skulle remna i stycken. Krutet hade fattat eld och af fången som tände på fanns sedan ej en bit så stort som ett potatis engång. Ett grufligt tillhud war det; hela danska armén blef lomhörd, och man säger att från den dagen har allt hwad officerare heter en obegripelig afsky för krut.

Då framträdde till Kungen en gammal amiral, förde handen till pannan och sade: Ers Majestät, jag ber att i underdånighet få yttra min mening. Skeppet Nephanut synes mig förtrolladt mot eld, luft och watten, hwilket jag sluter deraf, at hwarken wind, wåg eller krut förmått göra detsama den ringaste skada. Jag får derföre i underdånighet föreslå, att man försöker om icke jern får makt öfwer detta finska widunder och att man skickar 10,000 timmermän för att hugga det

i stycken, hwarefter man af wirket kan bygga hela danska flottan ny. Lyckas detta, så skall Ers Majestäts flotta, förmedelst beswärjelsens makt, blifwa för alla tider oöfwerwinnerlig.

Detta råd syntes Kungen godt och anstalt fogades genast om uppbåd af alla timmermän i Köpenhamn, för att lägga hand på Nephanut. Men se! när folket kom med sina yxor och bilor för att sönderhugga fartyget, hade något tilldragit sig, som man icke wäntat. Sannolikt hade de hedniska trollmakter, som fogat skeppet tillsamman, icke unnat menniskor någon redbar nytta deraf, utan genom deras tillskyndelse hade der infunnit sig en ganska liten mask, som med otrolig hastighet söndergnagade fartyget, så att hafwet wida omkring war hwitt af det trådmjöl eller sågspån, i hwilket timret förwandlades under maskens tänder. Alltså förgicks det stora skeppet Nephanut genom en liten mask, och Konungens folk hann deraf ej rädda mer än ett litet stycke af brädgången, hwilket stycke likwäl war stort nog för att deraf bygga en hel kyrka. Många år ha förgått sedan detta hände, men det finns ej den sjöman, som seglar på wattnen mellan Torneå och Ålands haf, och som icke hört talas om Nephanut. Ännu stundom når det i Qwarken och Östersjön uppstår tjocka i sjön och töcknen taga förunderliga gestalter i morgonskymningen, tror man sig midt i dimman se ett ofanteligt skrof med master, som höja

sig ofwan molnen, och segel, som fladdra på sällsamt wis för luftdraget. Då skaka de gamla matroserna på hufwudet och säga sinsemellan: det syntes igen, det der du wet. Nog lär det wara rådligast för kapten att lägga bi.

Men hwad Tuna Pehr och trollkarlen sade om skeppets förlust, derom har man inga säkra underrättelser. Hwad man med wißhet wet, det är att Tuna Pehr från den stunden blef fattigare och fattigare, tills han sist fick gå på rota gård och gård emellan. Trollkarlen åter blef från den dagen allt gråare och gråare, till han såg ut i ansigtet som ett getingsbo, och derpå förswann han, och ingen wißte hwart. Men aldrig får man mera se ett sådant skepp som Nephawut.

3. Fattig-Gubben.

Har någon sett Lochteå fattiggubbe? Han står der wid kyrktrappan, klädd i blå frack och gula byxor, — hwilket påtagligen är alldeles för gentilt för en fattiggubbe — och sträcker ut handen åt alla resande, som fara på wägen, och alla andäktiga, som färdas till kyrkan. Der har han stått sina femtio år och mer och begärt allmosor, och ingen kan räkna alla de trestyfwersslantar och femkopekar, som under tidernas lopp trillat in genom det lilla hålet i hans barm. Ja när han war ny, hände sig att der kommo bondgummor med silfwerriksdalrar i halsdukssnibben och wille försöka om månntro också en stor penning skulle rymmas in i hålet, och så har silfwerriksdalern af wåda fallit dit in och blifwit der, huru än gummorna deröfwer beskifwat sig. Man skulle tycka att han borde nu redan wara åtminstone så rik som ett kommerseråd, när han på det sättet samlat i många år, men långt derifrån. Twärtom kan man säga att han blifwit allt fattigare, ju längre han stått der; åtminstone har han blifwit mycket urblekt och glämig i ansigtet, och ett stycke af näsan har fallit af och blifwit bort-

sopadt jemte annat skräp. Man är ej fattiggubbe för ro skull heller. Det kostar på att natt och dag stå och tigga wid landswägen, det må blåsa och regna och snöga och frysa aldrig så; och mest går det en till sinnes, att se kyrkwäktaren komma engång i månaden och öppna luckan i ens rygg och taga ut alla de skatter man samlat. Hwad hjelper det fattigubben att gnida och hushålla, att ständigt se ömkelig ut och tigga ihop sina styfrar, når hela rikedomen om en månad går sin kos genom ryggen? Nej, man kan wäl säga, att det är en hundpost, att stå så der till allas spektakel och äta koppar och silfwer och wara lika mager och eländig ändå i alla sina dagar.

Men med Lochteå fatttiggubben är det en egen historia, och den skall jag berätta. I socknen bodde fordom en gammal inhysing, wid namn Pietari, wanligen kallad Puu-Pietari eller Träd-Peter, emedan han war en utomordentligt trädslög man, som kunde med sin lilla tälgknif utskära de förunderligaste saker, icke allenast hästar åt bondpojkarne, utan jemwäl fläkterörnar, gripar, dockor och allehanda konstiga figurer. Men i sitt hjerta war Puu-Pietari en sniken och arglistig man, som icke tänkte på annat, än att samla pengar på hwad sätt som helst. Ja han war så girig, att han under en sten i skogen hade nedgräft en skatt af flera hundrade riksdaler i silfwer och guld, hwilken han samlat dels genom trädslöjd, dels

genom tiggande under många år; men deraf wißte ingen, emedan den gamle skalken utwärtes ställde sig såsom den allrafattigaste usling, med hwars trafor och magerhet hwarochen hade medlidande.

När man nu wid kyrkostämman kom öfwerens derom att socknen behöfde en fattiggubbe, beslöts enstämmigt att denne skulle förfärdigas af Puu-Pietari, både för hans händighets och hans fattigdoms skull, för att skaffa honom förtjenst. Så skedde ock; men ingen war med detta uppdrag belåtnare, än Puu-Pietari sjelf, ty han hade i sitt sinne utfunderat, huruledes fattiggubben skulle för honom blifwa en riklig inkomstkälla. För detta ändamål hittade han på följande skälmstycke.

En fattiggubbes mage är, som man wet, ihålig. Dit infalla alla slantar, som gifmilda menniskor insticka genom hålet i gubbens bröst, och deßa penningar uttagas sedan genom en wäl tillåst lucka i gubbens rygg. På sidan om denna lucka, till hwilken kyrkowäktaren ensam hade nyckeln, hade nu Puu-Pietari anbragt en lönnlucka, så konstigt inpaßad, att ingen kunde märka den. När nu fattiggubben blef uppställd på sin plats och den ena slanten efter den andra trillade ned i hans innandöme, paßade Puu-Pietari uppå någon mörk natt, när månen icke sken, och tömde genom lönnluckan fattiggubbens samlade skatter. Men så klok war den skälmen, att han icke

roffade åt sig allt som för tillfället fanns, utan alltid för syn skull lemnade några slantar qwar, på det man ej skulle miß-tänka en tjufwahand, utan tro att den sparsama allmogen icke bestått de fattiga mer än så. Detta fortfor så en lång tid, och Puu-Pietaris egen gömma under stenen blef allt rikare, men fattigkaßan hade så klena inkomster, att hwarochen förun-drade sig.

En söndag wid månadens slut, når kyrkowäktaren efter wanligheten redowisade för hwad han uppburit, rynkade kyrko-herden på ögonbrynen och sade med owanligt sträng ton: „hör på, min kära wäktare, jag har all anledning att anse er för en redlig och rättskaffens man, men jag får tillstå, att detta för-hållande med fattiggubben förefaller mig ganska besynnerligt. Har jag icke sjelf med egna ögon sett, huru folket hoptals stått om söndagarna kring fattiggubben och ordentligen trängts, hwem som förr skulle hinna lägga dit sin slant, och likwäl, når ni redowisar för hwad som influtit, påstår ni er ha fått på hela månaden några skillingar blott. Hwad skall jag tänka derom, min kära kyrkowäktare? Läs och lucka åro, som ni sjelf säger, oskadade, och likwäl ser det ut, som wore här stöld begången.„

Man kan föreställa sig, att wäktaren wid detta tal blef illa till mods. Han insåg att kyrkoherden hade fullkomligen

rått, men han begrep tillika, att misstanken för tjufnad närmast skulle falla på honom sjelf, som hade nyckeln om händer. Han wisste derföre ej annat råd, än föreslå, att nedtaga fattiggubben, undersöka honom mycket noga, ändra hans lås och banda honom med jern, wärre än en lifstidsfånge. Detta förslag gillade äfwen kyrkoherden och man beslöt att påföljande måndagsmorgon anställa en noggrann besigtning med fattiggubben.

Emellertid när wäktaren kom hem till sig, kunde han ej underlåta att yppa sina bekymmer och pastorns misstankar för wäktaremor samt berätta för henne, huruledes man i morgon skulle syna fattiggubben. Händelsen fogade dock ej bättre, än att Puu-Pietari råkade sitta i en wrå af stugan och skrapa grötgrytan, når detta talades far och mor emellan. Strax blef den gamle skälmen i sin tur illa till mods och tänkte wid sig sjelf: om man nu noga undersöker fattiggubben, så hittar man wäl slutligen min lönnlucka och så begriper hwar menniska, att det är jag, som tullat gubbens innanmåten. Nej, här är intet annat råd på, än genast i natt gå till kyrkan, bryta lös fattiggubben från wäggen, bära honom till skogen och i största tysthet göra en brasa på honom. Då tänker jag det skall wara slut med alla besigtningar, och hwem kan' bewisa att det är jag, som mördat fattiggubben.

Puu-Pietari war ej heller sen att utföra detta sitt argliſtiga uppsåt. Så snart natten inbrutit, smög han sig ut, försedd med en yxa och en kofot, hwarmed man plår bryta ut jern, samt begaf sig till kyrkan. Det war wid nyårstiden, således midt i wintern, och så kallt att det sprakade i knutarna och snön knarrade under fötterna på den gamle bofwen. Puu-Pietari lät sig likwäl icke förskräcka, utan wandrade på. Det enda som bekymrade honom war att det just råkade wara fullmåne då; men han tröstade sig med, att nattetid inga menniskor skulle fårdas på wägen i denna köld, och deßutom foro der just nu öfwer månen några swarta moln.

När Pietari kommit till kyrkan och ingen lefwande warelse syntes i hela nejden, började han hurtigt sitt nattliga arbete. Det kostade ej liten möda att lösbryta de starka jernband, som fasthöllo fattiggubben wid kyrkwäggen, men det war ej första gången Puu-Pietari haft sådant arbete för sig, och derföre lyckades det honom slutligen. Wäl tjugu gånger hade han blåst i sina frusna händer, när jernbanden ändtligen loßnade, och utom sig af ifwer och förnöjelse grep han nu fattiggubben hårdt i nacken, ruskade honom ett par gånger och störtade honom derpå burdus ned från kyrktrappan, i mening att sedan släpa honom till skogen och nedgräfwa honom i snön, tills han

wid paßligt tillfälle kunde lägga torra qwistar omkring honom och göra en brasa på alltsammans.

Fattiggubbens tillwarelse hängde således på ett hårstrå. Men en oförmodad händelse räddade honom.

Puu-Pietari stod just i begrepp att sjelf nedhoppa från kyrktrappan, för att fullborda sitt elaka uppsåt, då han till sin förskräckelse hörde steg af kommande menniskor knarra på den nära landswägen. Till råga på mißödet gick månen i detsamma ur molnet och lyste med sitt klara hwita sken öfwer kyrkan och wägen och skogen och hela det wintriga snöklädda landskapet widt omkring. Hwad skulle nu Puu-Pietari företaga sig? Springa sin wåg? ingalunda, han skulle då genast upptäckts. Huka sig ned och krypa bakom kyrkmuren? Ja, det hade kunnat låta göra sig, om fattiggubben stått qwar på sin plats. Men nu låg han med näsan platt i snödrifwan bredwid trappan och, när månen sken så klart, måste man från wägen wid första ögonkastet upptäcka att fattiggubben war sin kos. Pietari wißte i hastigheten ej bättre, än att ställa sig sjelf på fattiggubbens wanliga plats uppå trappan och, likasom han, sträcka ut handden mot landswägen. Stor sak om kostymen ej är precis lika, tänkte skälmen inom sig; det är ändå ej så ljust, att man urskiljer det från wägen, och jag agerar fattig-

gubbe ett par minuter, tills de der junkarena paßerat i allsköns ro förbi.

Alltså klef Puu-Pietari upp på fattiggubbens plats och stod der kapprak, orörlig och trådaktig, alldeles som hade han warit sina egna händers werk.

Men junkarena på wågen woro twenne rymmare från Korsholms häkte, hwilka färdades så här sent nattetid, för att ej komma i obehaglig beröring med länsman och fångföraren. De woro just stadde på en upptäcktsresa framåt kyrkobyn, för att undersöka lås och bomar i ett och annat af böndernas wisthus samt möjligen knalta sig till någon hygglig fårskinnspels, ty man är ej fritagen från att hungra och frysa för det man är rymmare. Wid det de nu paßerade förbi kyrkan i månskenet, warseblef den ene af dem Puu-Pietari på kyrktrappan och tog honom ganska riktigt för en fattiggubbe, som meningen war. Paßpå! sade han åt sin kamrat, der står en fattiggubbe, och efter det nu är så godt tillfälle, så tycker jag att wi kunde gå och knipa hans pengar förrän wi begifwa oß till byn.

Sagdt och gjordt, den andre fann förslaget godt, och strax styrde de båda skälmarne sin kosa rakt till den tredje skälmen; Puu-Pietari hisnade och häpnade, när han oförmodadt befann

sig i så godt sällskap. Han tog för afgjordt att man upptäckt hans knep och kom för att gripa honom, men så stor war hans förskräckelse, att när han wille springa sin wåg, nekade fötterna sin tjenst, och så hände att han blef qwarstående kapprak, orörlig och trådaktig som förr. Rymmarne å sin sida anade intet oråd, utan satte sig ned på trappan för att pusta ut och öfwerlägga om bästa sättet att komma åt fattiggubbens penningar.

„Här står han, den snåla kanaljen, sade den ene, och skäms ej att år ut och år in stjäla hederligt folks penningar,„ och dermed syftade han på fattiggubbens tiggeri, men Puu-Pietari tog det åt sig och darrade i alla leder både af rädsla och köld.

„Ja nu skall det ock bli slut med honom, genmälde den andre rymmaren. Månntro wi börja med att hugga hufwudet af honom?„

„Jag tänker, swarade kamraten, att wi först hugga benen af honom och sedan hacka honom i små bitar„ (Puu-Pietari tog det allt åt sig).

„Det kan wara nog, menade den andre, att wi först ta upp magen på honom och sedan bränna upp honom„ (Puu-Pietari tyckte sig redan känna en försmak af det öde han sjelf ämnat fattiggubben).

„Låt oß gripa den rackarn i kragen,„ sade den förste, och derwid kastade han förſmådligt sina stelfrusna skinnhandskar i ansigtet på den förmente fattiggubben. Äfwen denna smälek höll Puu-Pietari tålmodigt till godo. Men nu grep den ena rymmarn belåtet i kragen och den andre lyftade yxan, för att slå till. Då kunde Puu-Pietari ej längre uthärda med sin roll, utan började spjerna med händer och fötter samt satte till att gallskrika, så det ekade i hela nejden widt och bredt omkring. Detta åter war för rymmarne högst oförmodadt. Förr hade de wäntat att kyrktuppen skulle gala, än att fattiggubben skulle sparka omkring sig och skrika. De kunde ej annat tro, än att här war å färde ett grufweligt spökeri och att hin onde i egen person farit i fattiggubben, för att anamma dem midt under deras nidingsdåd. De upphäfde nu i sin tur ömkeliga nödrop och sökte att komma sin kos det fortaste de kunde, men det lyckades ej bättre, än att hela sällskapet i största willerwalla ramlade ut för kyrktrappan, och der lågo nu alla tre skälmarne öfwer hwarandra i snödrifwan, skrikande och spjernande — Puu-Pietari i den tron att man wille gripa honom på bar gerning och göra af med honom, rymmarne åter i den förmodan, att sjelfwa afgrundens furste låg i lufwen på dem.

På sådana tankar kommer man når man har ett ondt samwete.

Nu fogade lyckan så förunderligt, att länsman i socknen just samma afton fått spaning uppå att de båda rymmarne skulle finnas i nejden, och som han war en nitisk man, hade han i all tysthet begifwit sig på ströftåg till natten, i den riktiga förmodan, att skälmarne den tiden skulle wara i rörelse. Det paßade ock så särdeles wäl, att han, med ett par handfasta karlar i sällskap, råkade färdas wägen framåt till kyrkan, när han hörde det besynnerliga skrikandet, som gjorde ett så sällsamt afbrott i winternattens ödsliga stillhet. Strax skyndade han till stället, efter han ej kunde annat tro, än att banditerne öfwerfallit någon fredlig innewånare i byn. Men hans förundran blef icke liten, då han i stället fann de tre skälmnrne på det ursinnigaste lufwas och brottas i en hög wid kyrktrappan, och han war ej heller sen att göra ett hastigt slut på deras strid. Rymmarne kände han genast igen och lät så stadigt basta och binda dem, att ingen fattiggubbe i werlden behöfde widare frukta för deras besök. Puu-Pietari war han i början böjd att anse för en hederlig karl, som blifwit oskyldigt öfwerfallen, men den stackars inhysingen, som allt war i den tron, att hans skälmstycke war upptäckt, började så ömkeligen bedja om nåd och miskund, att länsman drog öronen åt sig och tänkte: den der har wißt ock någon trasa i byket. Och ganska riktigt när länsman med stränga ord begärde få weta hwad Puu-

Pietari gjorde så här dags wid kyrkan, så bekände den gamle skalken sitt arga fuffens med fattiggubben och lofwade, för att slippa fästning och spö, hela sin samlade skatt till ersättning åt de fattiga.

Och härmed är historien om Puu-Pietari slut. Men fattiggubben blef ännu samma natt inburen till kyrkowäktaren samt noga synad och omlagad, så att ingen mera kunde oloſligen tillegna sig hans rikedomar, hwarefter han ställdes på sitt ställe igen. Hwarochen som far förbi Lochteå kyrka kan ännu se honom på hans gamla plats wid kyrkodörren. Han ser dock, som sagdt war, numera mycket gammal och glämig ut och näsan den är för ewigt sin kos, såwida man ej en wacker dag skickar honom till kliniska institutet i Helsingfors, der doktorerna göra nya näsor, precis som andra menniskor göra lertuppar och sockerdockor.

4. William Sellfing och hans katt.

En saga för små barn.

Wet du, mitt lilla snälla barn, hwar London ligger? Om du läst geografin, så wet du att London är en stor stad, hufwudstaden i England, och har du ej ännu läst så långt, så bed att din mamma eller pappa är så god och wisar dig på kartan hwar England är beläget, med deß stora granna hufwudstad London.

Efter nu London är en så stor stad, så måste der ju ochså bo många tusende menniskor, och ibland så många tusende menniskor måste då finnas flera hundrade små fattiga barn.

Tänk dig då, min lilla wän, huru många af deßa små barn, som ha så fattiga föräldrar, att de ej kunna ge dem kläder och mat, och huru många stackars små, som måste irra omkring utan tak öfwer hufwudet och skulle wara så oändeligen glada, om de hade en bit bröd, en enda bit torrt bröd, sådant som du ofta ej alls will åta! Och du, som har så mycket, mins du, hur du många gånger bedt af din mamma att få sockerbröd eller något annat godt, och då din mamma nekat

William och hans katt.

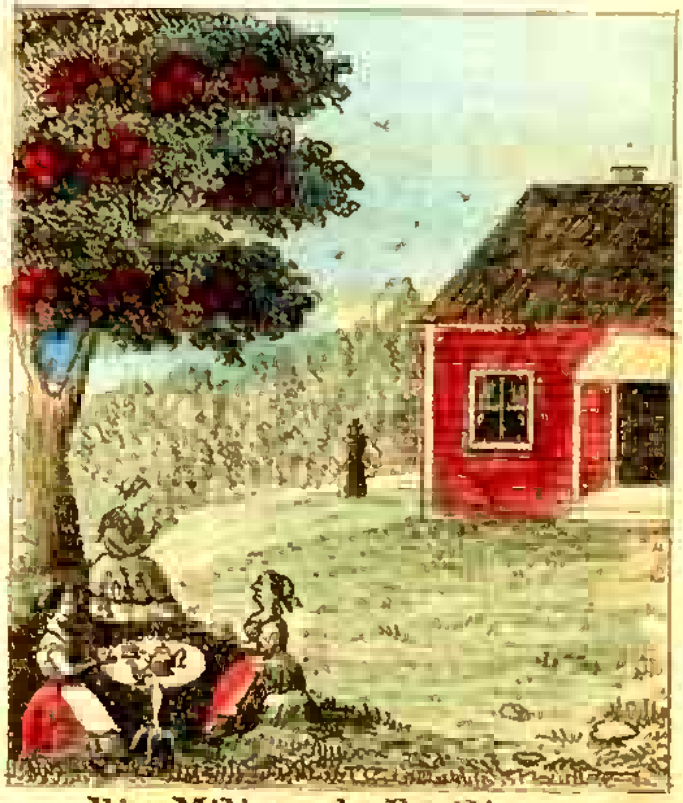

Ilia, Milia och Emilia.

Karhu-Tapani finner Autio.

Autio's sista bön.

dig det, har du wiſat dig mißnöjd och ledſen, likſom hade man gjort dig illa och warit orättwis emot dig. Men du ſkulle bara förſöka hwad det är att wara hungrig och ej ha mat; wara törſtig och ej ha dricka, fryſa och ej att något att wärma ſig med, wara enſam och ej ha någon ſom håller af ſig! Det allt få de ſmå fattiga barnen göra, och wet du, det är ej för roligt!

Jag will nu berätta för dig om en liten fattig goße, hur han ſlet mycket ondt, om du lofwar att alltid wara ſnäll mot ſådana ſmå barn, ſom gå omkring och begära af beſkedliga menniſkor en bit bröd, och om du lofwar att helſt ge dem ett wänligt ord, om du inte har annat att gifwa dem.

Den lilla goßen jag wille tala om hette William Sellſing och hade hwarken pappa eller mamma, ty de hade båda dött då han war helt liten. Han hade ochſå ingen annan menniſka i hela wida werlden, ſom brydde ſig om honom. Det blåſte mycket kallt och den ſtackars William ſatte ſig på trappan till ett ſtort hus och gret bittert, ty han hade ej annat än den kalla marken att ſofwa på och intet en bit bröd att äta till qwällsward. Till på köpet war det julafton, då alla menniſkor äro glada och alla goda barn få julklappar. Och det började redan mörkna. Alla ſom hade ett hem, ſkyndade

sig dit, för att wärma sig wid en god brasa, äta lutfisk och gröt, få wackra saker till skänks och sedan somna godt på en mjuk bädd. De sågo ej den stackars gossen, som, alldeles stel af hunger och köld, satt hopkrumpen i ett hörn af den stora stentrappan och ej wågade bedja om en allmosa, emedan han tänkte för sig sjelf, att ingen skulle höra honom eller bry sig om att stadna för att ge honom ett godt ord till tröst. Han knäppte ihop sina händer och bad att Gud, som är alla små barns fader, skulle förbarma sig öfwer honom och skicka någon god menniska att hjelpa honom, på det han ej skulle frysa ihjäl på sjelfwa den långa kalla julnatten, då Jesus blef född till werlden, han som håller så mycket af alla fromma barn.

Knappt hade han slutat bedja, då han såg en liten katt komma springande genom den stora porten till huset. Den likasom gaf sig sjelf till julklapp, den hoppade upp i Williams knä, den smekte honom så wänligt och låg helt stilla, då han med sina stela händer strök deß warma rygg. William lutade sitt ansigte mot den wänliga kißen och stora tårar rullade ned på hans tröja; det gjorde hans hjerta godt att en enda lefwande warelse fanns som brydde sig om honom och som tyckes hålla af honom denna qwäll. Men hwad kunde wäl den stackars lilla katten hjelpa honom? Än sen då; han war min-

sann glad att ha helst en liten katt till sällskap, då han skulle sitta den långa mörka natten ute på gatan.

Så hade han suttit en stund med kißen i sitt knå, då den helt hastigt hoppade ned på gatan och började gå in tillbaka genom porten. Tänk om jag skulle följa med, sade William för sig sjelf. Kanske den gode Guden har skickat den lilla snälla kißen att föra mig på ett warmare ställe, der jag kan få tak öfwer hufwudet. Strax steg han upp och började följa katten in på den stora rymliga gården. Lilla mißen sprang så lätt förut uppför en trappa, som ledde till en wind, och William gick sakta efter. Wäl stadnade han ibland och tänkte: månne det är rätt att jag går hit, kanske tar man mig för en tjuf och kör bort mig, och så måste jag ändå gå till min gamla plats på gatan. Är det ej derföre bäst jag går dit förut? Och så ämnade han wända om tillbaka. Men så hörde han i detsamma hur den lilla kißen sade: „jam! jam!„ och se det gick William till hjertat, så att han stadnade qwar och kastade sig gråtande ned bredwid katten, ty man skall weta, att Jam! hade hans mamma ofta kallat honom då han war barn, — det war bara ett kortare ord i stället för William — och nu tyckte han sig höra hennes wänliga röst och blef derföre utan betänkande qwar.

På winden, der William befann sig med sin lilla miß, war en hop mattor, som domestikerna qwarlemnat; dem bredde William ut på golfwet och lade sig helt förnöjd, ty på länge hade han ej legat så wäl. Ochså beslöt han inom sig att om morgonen gå upp i köket, för att säga att han sofwit der, ty han wille ej för allt i werlden ha på sitt samwete att ha stulit sig in utan låf. Lilla mißen kröp så wänligt intill honom, och lade sig i ring bredwid honom. Han åter lade sin arm omkring henne och så somnade båda godt.

William måste ha waknat bra sent på julmorgonen, ty solen kastade redan sina klara strålar in genom ett litet fönster på winden, så det just såg helt trefligt ut. William tittade efter sin lilla kamrat, men den war längesedan borta. Det är bra, tänkte William, att ingen ännu warit upp på winden, annars skulle de wißt ha wäckt mig. Och så trippade han ned för trapporna för att säga åt tjenstfolket att han sofwit på winden och tillika be om något att äta, ty ni mins ju att han somnade utan mat.

Så hände sig nu, att William kom in i sjelfwa köket, der man allt ännu hade kaffepannan på spiseln. Der såg han till sin glädje lilla miße muntert komma springande emot sig. Hwad den war söt, det såg han nu först wid full dager. Det war den allrawackraste lilla kißa som William nånsin sett, den

hade en swart ring kring halsen och alla fyra fötterna woro hwita och sågo så hjertans fina och snygga ut, och swart och hwit war den på ryggen och långa mjuka murrhår hade den

Hushållerskan kom just ut i köket då William inträdde. Så fattig William war, hade han likwäl lärt att bocka sig. Det gjorde han strax mycket höfligt och bad madam förlåta att han warit nog djerf att utan låf lägga sig på winden; det skulle han ej göra mer, om madam förbjöd. Jasså, tänkte madam, och som hon war en hjertans god och wänlig menniska, så såg hon nog på Williams ögon att han war en beskedlig goße, och derföre, sade hon, förlåt hon honom gerna. Men, frågade hon strax derpå, har du då inga föräldrar, som kunna wårda dig och skaffa dig mat och kläder? William berättade då at hans pappa dött då William war mycket liten, och att hans mamma sedan med mycken möda kunnat ge honom mat, men ändå lärt honom läsa. Sedan, då äfwen hon dog af sorg och brist och han war bara åtta år, hade han ej haft någon menniska, som wårdat sig om honom. Stackars lilla goße, sade den goda hushållerskan, du skall få sofwa och bo der uppe på winden, om du uppför dig beskedligt. Se här har du ett par duktiga smörgåsar, jag menar att de smaka dig bättre än konfekt. Jo men, swarade William, och började mugga af alla krafter.

Således blef William qwar, hjelpte till allt hwad han kunde, sopade, blankade stöflar och skurade knifwar, fick sig derföre alltid mat af den goda madam och gick sedan nöjd uppå winden med sin lilla katt, som nu mera aldrig wille skiljas ifrån honom. Det är också wißt att William alltid tackade Gud för det han kommit till så goda menniskor, som wille honom så wäl.

Så hade ett år förflutit. Gårdsägaren, hos hwilken William bodde, war en rik köpman och hade nu utrustat ett stort skepp, som skulle gå till Polynesien. Han lät säga åt allt sitt gårdsfolk, att om de wille skicka med skeppet antingen kläder, böcker eller husgeråds saker, som ej fanns uti det landet, så kunde de kanske förtjena derpå en hel hop pengar, om skeppet lyckligt komme hem igen. Då skall man tro att alla skyndade sig och skrapade ihop nästan allt hwad de ägde och skickade det ombord, för att affändas till Polynesien. Nå William, sade de, har du intet något att skicka? Hwem wet, kanske kan också du förtjena pengar. Men den stackars gossen swarade bedröfwad: jag har ju ingenting annat än min lilla kißa, och den håller jag så mycket af, att jag inte kan skicka bort den. Åh skicka du! sade alla, du får wäl en annan kißa i stället! Och skeppsfolket, som hörde att William hade en katt, tog den nästan med wåld ifrån honom, fast han gret och ej wille släppa

sin älskling. — Så for då skeppet af, men William smög sig på sin wind och gret, ty han hade så ledsamt efter den lilla snälla kisen, som warit hans enda sällskap och den enda som höll af honom på hela jorden. Då han somnade om qwällarna, saknade han sin warma wänliga kamrat med deß mjuka pels, och då han waknade, kom miße ej mera så gladt hoppande till honom, och strök sig så wänligt emot honom som den brukade. Man kan wäl tänka, att William hade mycket ledsamt och ångrade att han ej bad sjöfolket ge kisen tillbaka, sålänge den ännu fanns i hamnen.

Twå år hade förgått. William war nu i sitt 13:de år och hade wuxit mycket, men ingen kisa hade han tagit i stället för den förlorade lilla katten. Han bodde på samma wind och hade nu blifwit ett slags betjent, som paßade upp wid kontoret, och war mycket omtyckt, ty han war alltid willig och ordentlig och gjorde ingen menniska emot.

En dag hände sig att hans husbonde lät kalla honom till sig på sitt eget rum, med tillsägelse att han hade något att tala wid honom. William, som ännu aldrig talt ett ord med sin herre, och deßutom kände honom som en mycket sträng och stråf man, blef wid detta budskap så illa till mods, att han bleknade och tänkte wid sig sjelf: hwad har jag arma goße nu gjort, då min husbonde låter kalla mig, han som aldrig ens

sett på mig, då jag någongång mött honom i kontoret? Hwart skall jag taga wägen? jag wågar inte wisa mig för honom, jag kan intet möta hans stränga blick. Jag måste bort — bort igen utan hem, måste söka mig en wänlig menniska, som tar mig till sig likſom den goda madam här gjorde. Men jag har ju ingenting ondt gjort, hwarför fruktar jag? tänkte han. Männe jag skall gå? — Och redan satte han handen på låset, men då waknade åter hans barnsliga fruktan, och han ryckte handen bort, som hade han brännt sig, och sprang som en jagad hare långt ut på gatan. Ja han sprang och sprang utan att stadna, ända tills han slutligen uttröttad nedsatte sig på trappan till en stor kyrka.

Det war en söndagsmorgon, solklar och wacker. Folket skyndade sig i kyrkan innan sammanringningen skulle ske, för att bättre få plats, och William satt der modfåld och tankfull och wißte ej hwad han borde företa sig. Han ångrade att han sprungit bort som en förbrytare, utan att säga farwäl åt någon, och folket der i huset hade ju ändå alla warit så goda emot honom. Han riktigt trätte på sig sjelf. Hwart skall jag nu wända mig? tänkte han; wända om törs jag ej. Nu då min husbonde så länge wäntat mig, skall han säkert med stränghet förebrå mig min försumlighet och kanske köra mig på porten. Ack du stackars dumma William, hwarför lydde du inte strax

din herres bud?] Och stora tårar började rinna utför hans kinder.

I detsamma började klockorna att ringa i tornet. William torkade sina tårar och lyßnade. Han tyckte sig höra den wackraste musik och klockorna ljödo så herrligt som sånger, och han hörde likasom röster af andar, hwilka blandade sig med klockornas ljud. Tyst! tänkte han, hwem ropar mitt namn? Ty klockorna sjöngo: bong! bong! Sellsing wånd om! Lord Major i London!

Skall jag wända om? ropade William. Jag hörde ju tydligt deßa ord: Sellsing wånd om! Lord Major i London! och det war bestämdt klockornas klang. Ja, jag wänder om! skrek William. I ögonblicket war han på fötter, och sprang af alla krafter, utan att hwila, förrän han war i tamburen till sin herres rum. Här måste han litet hämta andan, ty annars hade han ej fått fram ett ord efter det häftiga springandet.

Nu kände William ej den minsta rädsla, öppnade frimodigt dörren och steg in till sin fruktade herre. Hwarför har du låtit mig wänta så länge? sade husbonden. Bloßande röd af blygsel, men uppmuntrad af den wänliga tonen i sin herres röst, swarade William uppriktigt att han ej wågade komma,

emedan han fruktat förebräelser för något fel, och att han först efter långt betänkande wågade sig in. Du behöfwer ingenting frukta, sade husbonden wänligt, jag har twertom alltid warit nöjd med dig och funnit dig wara en ordentlig och lydig goße; ett sådant uppförandr blir aldrig utan belöning. Kan du gißa, min goße, hwarför jag låtit kalla dig? jo, för att säga dig att du blifwit rik. — Jag rik? frågade med största förundran wår lilla William, som trodde att han ej hört rätt. — Ja du just, sade leende den goda herrn. Du mins wäl att du för twå år sedan skickade din lilla katt med mitt skepp till Polynesien. Jag har i dag haft bref, hwaruti man underrättar mig att du har en betydlig summa penningar att lyfta för din lilla katt, som blifwit såld i det främmande landet, eller råttare bortbytt emot guld, hwilket min skeppare här låtit förwandla i penningar, för att af dig begagnas. Jag will nu blott fråga hwad du ämnar göra med din rikedom och om du will låta den innestå hos mig och uppbära räntan deraf årligen till dina egna behofwer.

Der stod nu William som fallen från skyarna. Att ifrån en fattig goße, som ej ägde så mycket som ett halmstrå, med ens blifwa ofantligt rik, det war något som hade kunnat förbrylla en mindre oerfaren goße än han. Ochså stod han som en bildstod och stirrade på sin herre, likSom hade han ej förstått

ett ord af allt hwad denne hade sagt. Slutligen hämtade han sig så mycket, att han kunde be sin herre wara så god och ställa om den saken som han för godt funne, och i det han påminte sig sin stackars mamma, som alltid måste strida emot brist och nöd, utropade han med tårarna i halsen: Ack om min mamma nu hade lefwat!

Hans herre rådde honom nu att anwända en del af den årliga räntan på penningarna till underwisning, och lofwade att ta honom på sitt kontor, så snart han gjort tillräckliga framsteg för att kunna motswara de fordringar man brukar göra af en skicklig handelsbokhållare.

Strax skyndade han uppå sin wind, för att för sig sjelf få tänka på lyckans omwexlingar. Det war hit som hans lilla kißa förde honom först då han war nära att dö af köld på gatan, och nu war det hans lilla kißa som skänkt honom en så ofantlig förmögenhet. Han kastade sig på knå och tackade Gud, som styrt och ledt allting så underbart, och bad att han aldrig skulle bli högmodig öfwer sin lycka, utan alltid komma ihåg den afton, då lilla kißen förde honom in i detta hus som en utfattig och hungrig goße.

Men nu will ni säkert, mina små barn, weta hur det gick till att William blef så rik; det skall jag ochså berätta er.

När kapten Smith kom till Polyneſien med ſitt ſtora ſkepp, wäckte det en oerhörd förundran hos allt folket der, ty de hade aldrig ſett fartyg förr och aldrig gjort ſig begrepp om att ſtora hus kunde flyta på wattnet. De ſprungo ſom tokiga till ſtranden, för att ſe på det miraklet, och ſå kom underrättelſen om ſkeppet åfwen till Kungens öron. Kungen lät bjuda kapten Smith till ſig på middag, ty han wille höra talas om det land der de bygde ſådana hus, ſom kunde fara på wattnet. Kapten Smith kom åfwen, och förundrade ſig i ſin tur öfwer att på middagsbordet bland många präktiga ſaker af klaraſte gull åfwen finna ſmå trädklubbor, en wid hwar kuvert; han kunde ej begripa hwartill de ſkulle tjena. Men knappt hade man ſatt ſig till bordet och börjat äta, förrän han nog märkte att klubborna woro högſt nödwändiga, ty en ſådan mängd ſmå möß infunno ſig nu på bordet och wille äta med gäſterna, att om deßa ej haft ſina ſmå klubbor att döda de näswiſa djuren med, ſå hade de ej fått äta en munsbit. Det här är både tokigt och löjligt, tänkte kapten Smith. Hur hänger det här ihop? frågade han. Ja, ſwarade Kungen, hwad ſkall man göra, de mößen åro en ſådan landsplåga här hos oß, att jag wille ge halfwa mitt rike åt den ſom kunde laga mig fri från dem. Är det intet annat? ſade kapten Smith; om Ers Majeſtät tillåter, ſkall jag ſkaffa bort alla deßa obrägliga kråk.

Kungen blef mycket glad, det kan man wäl tro, och lofwade att om det lyckades kaptenen att utöda möſſen, ſkulle han få en hel ö till betalning och allt det guld ſom fanns i ſkattkammaren. Åhå, tänkte kapten Smith och ſkyndade ſig på ſkeppet, tog ſå Williams katt med ſig i land och förde den till Kungens bord. Knapt hade han ſläppt katten på golfwet, förrän alla möſſ, wiſſt flere hundrade, ſtörtade ned från bordet döda af förſkräckelſe, och under hela tiden katten wär i ſalen wågade ſig intet möſſ upp på golfwet. Detta ſåg Kungen och hans folk och förundrade ſig högeligen och låto genaſt åt kapten utbetala allt guld ſom fanns i ſkattkammaren ſamt gaf honom den omtalda ön med allt hwad dertill hörde både folk och få. Aldrig här i werlden har en katt blifwit ſå wäl betald. Sedan kapten Smith ſålt ſin laſt och alla de kläder och grannlåter, ſom han hade med ſig, ſeglade han derifrån hem till London igen och lilla kiſſen blef i Polyneſien, och det är wiſſt, att der ſåg man aldrig några möſſ mera och behöfde aldrig några klubbor wid bordet.

Så war då William tillika ägare af en ſtor ö i granſkapet af Polyneſien. Han läſte och ſkref och räknade med otrolig flit, och blef efter några år förnämſta bokhållare på den rike köpmannens kontor, ja för att ſäga rent ut, ſå blef han ſlut-

rigen gift med sin husbondes dotter, en mycket söt och snäll flicka. Hwem kan då mera undra uppå, att når den rike köpmannen några år derefter dog, William Sellsing blef hans arfwinge och efterträdare samt slutligen en rik och mäktig man?

Men att wara rik, det är långt ifrån att wara det bästa och lyckligaste på jorden. Att wara en gudfruktig och ädel man, som lefwer rättskaffens och gör sina medmenniskor godt, det är något mycket mer, än att blott wara rik. Och en sådan man war William Sellsing. Alla sina rikedomar wärderade han blott derföre, att han dermed kunde uträtta stora och nyttiga ting, hwaraf hela hans fädernesland drog winst och fördel samt hwarigenom tusende goda menniskor fingo tillfälle att med arbete förtjena sitt bröd. Synnerhet wisade William Sellsing mycken ömhet och kärlek för små fattiga barn, som icke hade far och mor och måste hungra och törsta i sin stora öfwergifwenhet. Dem tog han till sig, gaf dem snygga kläder och tarflig mat, lät dem gå i skolan och drog försorg om att de aldrig mera behöfde lida nöd, såwida de wille wara arbetsama och ärliga. Och då, når den rike Herr Sellsing ibland besökte skolan, der flere hundrade sådana små barn på hans bekostnad underhöllos, brukade han gerna dröja öfwer aftonbönen och innerligt tacka Gud, såsom alla de små barnen gjorde.

Sedan når bönen war slut, hände wäl ock ibland att han satte sig ned bland barnen och berättade för dem huru han ochså engång hade warit fattig och wärnlös liksom de, och huru Gud, som är de öfwergifnas far, skickat goda menniskor till hans hjelp. Derföre, brukade han då säga, skall man aldrig tänka att Gud förglömer ett litet barn, som rätt innerligt ber om hans hjelp. Guds wägar äro underbara och wisa; han wet wäl bäst huru han skall försörja de som hålla honom kär.

Ryktet om William Sellsings ädla handlingar kom slutligen till Kungens af England öron, och Kungen, som wille på ett rätt utmärkt sätt wisa denne redlige man sin nåd, gjorde honom till Lord Major i London, hwilket är den högsta hedersplats, som en borgare i den stora staden kan blifwa utnämnd till. Så besannades då hwad klockorna en dag klingat i Williams öron; S'ellsing, wänd om! Lord Major i London! och det är wisst, att hade William icke den gången lydt klockornas wänliga röst, så hade han aldrig blifwit hwad han sedan blef.

Men än en sak måste jag berätta er. På den rike Herr Sellsings skrifbord såg man bilden af en liten swart och hwit kisa, huggen i marmor. Det kan ni wäl gissa, att han dermed wille hedra minnet af sin lilla kära katt, upphofwet till

all hans rikedom. Så skall man wara tacksam som William war. — Och det är wäl möjligt, att någon af er i en annan bok läst sagan om en dylik katt, som såldes för mycket pengar; jag will minnas det. Men det kan ni wara säkra på, att det war ej samma kiß, som Williams, ty Williams, den war swart och hwit, den.

5. Swalan från Egypti land.

Har någon sett den lilla stugan borta wid landswägen, den der med rödmålade wäggar och hwita fönsterposter och en liten farstuguqwist med tak öfwer? Den ser så treflig ut och der bo wißt goda menniskor. Utanför wid wägen står ett högt lummigt träd, i hwilket alltid fåglar sjunga och hwars doft är så ljuflig om wåren, att hela nejden fylles deraf. Det wore roligt att weta hwems den stugan är; månne sagan kan säga det? Jo men, det är mycket möjligt att den kan.

Man skulle knappast tro att den stugan är så gammal som den är. Men ung är den inte, det är wißt bra många år sedan der bodde en gammal gumma som hade tre små flickor, af hwilka den äldsta hette Ilia, den mellersta Milia och den yngsta Emilia. Kuriösa namn den gumman gaf sina flickor! Hwad månne den fjerde skulle hetat, om det funnits en till?

Jag tycker det kan göra oß detsamma. Alltnog, de tre flickorna woro snälla, lydiga och goda barn, som aldrig gjorde sin mor emot. Då kan det nästan wara detsamma, om de hetat

fast Gråsgröna, Hallonmaska och Takdroppa. Namnet gör ingenting till saken och den är wißt en narr, som gråter för det hon heter Stina eller Suſanna. Bara man är god och from — se det är knuten och då pryder man sitt namn.

I stugan bodde ännu en femte person, och det war en swala. Hon hade sitt lilla hushåll för sig sjelf under takåsen och bodde der hyresfritt hela sommarn om med sina ungar, men till wintern gjorde hon långa utrikes resor, och på dem for hon hwarken i kurslåda eller suflett, ej heller behöfde hon packa in sina saker i kappsäckar och hattaskar, utan hon for med pilens hastighet af på sina swarta glänsande wingar och jag wille se den skjutshäst, som kunnat trafwa i kapp med henne. Det skedde alla år och på samma tid. Och likwäl sade ingen åt henne: res af nu! Men hon wißte det wäl, når höſten kom, och flickorna wißte det ochså ganska wäl, ty de höllo alla af den flitiga wackra fågeln. Hwem skulle ochså ej hålla af en swala? Det är den oskyldigaste wackraste fågel på Guds gröna jord, och den som gör en swala ondt, han wore wärd att doppas i tjära och wältras i dun och skickas ut till spektakel för hela werlden.

En dag i september månad, når asp och rönn började gulna och molnen samlade sig tjocka på himmelen, sutto de tre flickorna

på lilla bänken i farstuguqwisten och sade till hwarandra: i dag reser swalan bort.

Qwirr qwirr! det är ochså meningen, qwittrade swalan, som hört deßa ord der hon satt på takåsen och pickade på ett hampfrö till resfrukost.

Men säg oß då engång, kära swala, sade flickorna, hwart du flyger så der hwarje höst och hwar du är öfwer wintern och hwad du gör der borta i främmande land och hwem som wisar dig wägen dit och derifrån.

Qwirr! det war många frågor på engång, qwittrade swalan. Ha ni nånsin tänkt uppå, hwem som säger till blommorna om wåren: wer! och till gråset på marken: gör jorden grön! Det är samma Guds goda ljufwa röst, som säger till de små fåglarna om höften: far! och om wåren: kom! Och de små fåglarna äro Guds fromma barn, de lyda hans röst och han wisar dem wägen genom oändliga rymders blå, öfwer grönskande länder och brusande haf. Så flyga wi swalor om höften bort, når wi höra den manande röften i wårt hjertas djup; wi lemna wårt älskade finska land och flytta inom några dagar sina tusende mil, tills wi komma i fjerran söder till ett land som kallas Egypten.

Ja ja, sade flickorna, det landet känna wi nog. Det war dit Jesus flydde med sina föräldrar undan Konung Herodes'

grymhet. Det måste wara ett skönt land, der Jesus fann en tillflykt når han war liten.

O ja, sade swalan, ett skönt, ett wälsignadt land! De höga bergen skimra af ädelstenar och guld, de rika dalarna dofta af rosor utan tal och wattnen hwimla af sällsama djur. Ni skulle se det sköna trådet, der jag bor! Deß grönska dör aldrig bort för någon wintersnö, deß blommor dofta som ett paradis och deß frukt är konungslig. På deß grenar har jag byggt mitt bo wid stranden af den mäktiga floden Nil, der gullfiskarna blänka i wattubrynet, och derifrån flyger jag ut i den höga blåa luften öfwer de brännheta öknarna, der lejonet flämtar af törst, och öfwer de jättestora bergen i Sennar, der perlor och diamanter stråla mot dagen ur de ödsliga klyftorna.

Men hwarföre längtar du, lilla swala, åter om wåren bort från detta wälsignade land?

Ack jag wet icke, men då griper mig en längtan att åter se mitt gömda, mitt dyra fosterland. Jag tänker på den lilla enslige stugan uppe i Finland, under hwars ås jag är född och der min moder räckte mig det första frö och der hon lärde mig att flyga från qwist till qwist, når jag war liten. Och då synes mig, som wore intet land på jorden så skönt, så innerligt kärt och ljuft, som detta fattiga Finland högt upp i sin

snöiga nord, och når jag minnes deß wackra wår, deß gröna uddar och deß klara wattenspeglar — ack, då wille jag ej byta deß röda smultron mot paradisets gyllene frukt, och hellre wille jag bo i mitt lilla torftiga bo under hyddans ås, än bland Sennars skimrande diamanter. Hur måste icke menniskorna älska sitt fädernesland, når sjelfwa luftens lilla swala har sin fosterbygd så kär!

Jo jo, sade flickorna och sågo funderſama ut.

Men jag glömer att jag måste resa, återtog swalan. Ha ni ej något att beställa med mig från Egypti land?

Jag skulle wäl bra gerna wilja ha en diamant från Sennars berg, sade Ilia med strålande ögon.

Och jag, sade Milia, skulle ingenting hellre önska, än en wacker guldfisk från Nilen.

Och åt mig, du kära swala, åt mig skall du hämta ett litet frö af det träd, der du bor, sade blygsamt Emilia.

Qwirr qwirr! qwittrade swalan och flög sin kos.

Efter den dagen blef höst och regn och slask och bärsyltning och korfstoppning och mycket annat som till höften hörde. Och derefter blef det winter med snö och is och brasor och sagor och julklappar och snögubbar och kälkbackar samt mycket

annat som till wintern hörde. Men derefter blef det åter wår med smältande is och sjungande fåglar och bar mark och små blyga blommor och knoppande träd och kukku i skogarna, med hwad mera som hörde till denna årstid. Den långa wintern hade gått så fort, att hwarochen förundrade sig.

Hände sig så att Ilia, Milia och Emilia åter en wacker morgon i maj sutto på den lilla bänken i farstuqwisten och sade till hwarandra: i dag kommer säkert swalan.

Qwirr qwirr! der war hon redan och satt på åsen och pickade på sitt lilla frö, ty hon hade fått aptit af resan. Strax sprungo alla flickorna upp och kastade åt henne hwar sin slängkyss. Har du med dig hwad du lofwade? frågade de.

Ja waßerra! qwittrade swalan, och i samma ögonblick föll en stor glimmande diamant i Ilias förkläde. Den gången skall man tro hon war qwick att taga lyra. Men diamanten war så stor som den största ärt, deß sken war så bländande, att man knappt kunde se derpå, och det allrawackraste källwatten är icke klarare, än denna dyrbara ädelstens-glans. Hwad den kunde wara wärd i pengar, det begrepo sig flickorna ej uppå. Jag tänker de skulle förundrat sig, om de wetat att diamanten skattades i wärde till minst en half million rubel.

Se så, flickor, skrek swalan, hwad stå ni och gapa der! Fort hit med en skål watten för Milias guldfisk. Ni må tro

jag haft beſwär att föra den så lång wäg i ett litet hopwiket fikonlöf med några wattendroppar uti från oaſen Kordofan.

Milia war ej ſen att hämta en ſtor glaskupa, enkom beſtälld till fiſkens boning. Den war bredare nedtill än upptill och hade från botten en inböjning eller ihålighet, hwari man kunde ſätta blommor eller till och med en lefwande grönſiſka, och det ſåg för behändigt ut, när fiſk och fågel ſå förliktes under ſamma tak och grönſiſkan pickade med ſin lilla näbb efter den blänkande gullfiſken, och fiſken hwiftade på ſtjerten och ſamm undan grönſiſkan. Milia war alldeles förtjuſt, hon tyckte det war bättre att äga ett lefwande guld, än en död ädelſten.

Emilia åter ſatt och wäntade tyſt och tålmodigt. Hon kunde wäl tro att ſwalan, ſom hade ſå godt minne, ej förgåtit henne, och hon miſstog ſig ej. Paſspå min flicka! qwittrade ſwalan, och i detſamma lät hon falla i Emilias öppna hand ett litet grått frö, ej ſtörre än en äppelkärna. Och derpå flög hon ſin kos. Nyfikna kommo de andra ſyſtrarna för att ſe hwad det war, och när de ſågo det lilla fula fröet wid ſidan af diamanten och guldfiſken, ſlogo de till ett gapſkratt och ſade: det war wiſst en wacker gåfwa att hämta med ſig från Egypti land! Uſch, låt oſs ge den der uſla kärnan till frukoſt åt hönſena; ſwalan har bara welat göra narr af dig, hon har nog något bättre att ge, faſtän hon will retas en ſmula.

Emilia besinnade en liten stund hwad hon borde göra. Nej, tänkte hon, jag ger minsann ej mitt frö åt hönsen. Jag will plantera det i en burk och se hwad det blir deraf; det liksom anar mig att jag fått den bästa gåfwan af alla.

Nå nu skall ni få höra huru det widare gick med de tre systrarna och de tre gåfworna. Ilia, som fått den rika herrliga diamanten, kunde ej se sig mått derpå. Dagarna igenom betraktade hon den; om nätterna sof hon med den och drömde om den. Hon tänkte ej på något annat, hon brydde sig ej mera om hwarken bedja eller arbeta, hon blef försumlig, wårdslös och olydig. Det wårsta af allt war likwäl, att når hon blef stor, tyckte hon sig wara ofantligt rik, blef fåfäng och högfärdig, gick i granna kläder och lät förstå att hon war något förmer än andra flickor. Och efter hon war rik, så funnos ochså de som smickrade henne och låtsade förälska sig i henne, för att komma åt hennes rikedom. Ilia gaf många friare korgen, men ändtligen walde hon ut den wackraste och gentilaste samt gifte sig med honom. Det war en präktig löjtnant med swärtade mustacher, guld på kragen och guldwärja wid sidan. Det lefdes ett par år mycket präktigt i der unga parets hus; de gåfwo lysande baler och förde stat som furstar. Men som det allt skedde på kredit, med den rara diamanten till pant och borgen, så kom den dag, då ingen wille låna mera pengar åt Löjtnanten och hans fru.

Utan i stället kom stadsfogden en wacker morgonqwist och bad tusende gånger om ursäkt att han war twungen att göra utmätning och ta både diamanten och alla de öfriga grannlåterna — och adjö med den herrligheten! Löjtnanten tog sin maths ur skolan och rymde till Amerika; Ilia åter blef mycket fattig och måste uppehålla sig med att baka pepparkakor och göra grynkorf. Ty ingenting är närmare slägt än rikedom och fattigdom, når man har ett fåfängt och slårdfullt hjerta.

Milia åter, hwad mena ni det blef af henne? Hon blef en mycket poetisk och känslofull mamsell, som ej gjorde annat än pysslade om sin lilla guldfisk och oupphörligt inbillade sig att den war sjuk: ibland hade den lungsot och ibland kikhosta. Deßutom läste hon mycket romaner och kunde skrifwa fransyskt vers. Och som hon tyckte sig, wara ofantligt bildad och lård, så wäntade hon till det minsta, att någon profeßor eller kanske någon biskop skulle fria till henne. Men jag skall säga att lårda män bra sällan tycka om lårda fruntimmer, och ej heller om mycket känsloſama. Och som inga andra män dugde åt Milia, så hände henne det sprattet att hon blef gammal mamsell. Nå nå, det kan man wäl begripa, att icke blef hon precis sämre för det. Det är bättre att lefwa ogift, än ha en elak man, och jag känner många gamla mamseller, som man just måste innerligen älska och högakta. Men jag kallar det

ett spratt, efter som talet går bland ungt folk. Och sannt är det, att nog tänka flickorna mycket på att gifta sig, när de bli stora. Skulle inte Milia ha tänkt på den saken, hon som andra, så hade hon ej förundrat sig, att hon blef utan fästman. Men nu begrep hon ej hur någonting så besynnerligt kunde hända.

Mången lär väl undra hwad det blef af Emilia och hennes lilla frö. Det skall ni nu få höra. När fröet legat tre månader i krukan, började man se hjertbladen af en liten ljusgrön planta. Strax wände Milia ett dricksglas upp och ned öfwer den och wårdade den som ett litet barn. Och detta lilla blomsterbarn behöfde ingenting åta, bara dricka, och dricka fick det hwar morgon, ja det allraklaraste källwatten. Om ett halft år blef plantan så stor, att den måste få en större kruka, och efter ytterligare ett helt år war den nära tre alnar hög och då planterades den ute i mjuk trädgårdsmylla nära wägen. Der byggdes ett staket omkring, så länge werten war ung, och hwar winter måkades mycket snö kring deß rot, för att skydda den mot frost. Så blef om några år af det lilla fula gråa fröet ett det herrligaste stora träd, såsom man kan se det afbildadt på planchen. Ja det war ett träd, hwars make man här i Finland aldrig sett. Det blef så lummigt och stort, att wål tjugu gummor kunde sitta och dricka kaffe i deß skugga. Deß wällukt

war så stark, att hela nejden doftade deraf, och deß frukt så lâcker, att en sådan knappast ses på sjelfwa Kejsarens bord. Märker ni, att den som håller af blommor och träd, hans kärlek lôna blommor och träd tusendefallt igen!

Hwad nu Emilia sjelf beträffar, blef hon under wården om sin lilla planta god och kärleksfull åfwen emot menniskor. Hwar morgon och afton bad hon att få blifwa ett Guds barn, och hela dagen arbetade hon. Deraf blef hon glad och god och afhållen af alla menniskor. Jag will ochså tro att hon bra litet tänkte på huru hon skulle få en fästman, men likwäl, når en bra goße bad att få blifwa hennes wän, krusade hon ej mycket med den saken, utan sade strax ja, fast röd war hon ändå om kinderna som ett moget smultron. Och så blefwo de gifta, och eftersom de höllo af hwarandra och fortforo att bedja, arbeta och lefwa rättskaffens, så woro de lyckliga och saknade ej sin tarfliga utkomst med smör och bröd om hwardagarna och stek om söndagen. Ja, når Emilias båda systrar Ilia och Milia efter några år blefwo fattiga och öfwergifna, bjöd hon dem till sig i den lilla stugan, der deras mor bott. Och når Ilia och Milia sågo huru man der lefde gladt och godt under arbete och bön, blefwo de sjelfwa arbetsama och fromma och förundrade

sig mycket, att de allt dittills ej förstått, huru man skall finna den sanna lyckan på jorden.

Så gingo åren sakta bort. Ilia, Milia och Emilia blefwo efterhand gamla gummor, som klädde sig i bindmössor och stickade strumpor åt Emilias barn och barnabarn. En dag kom jag gående landswägen framåt till den lilla stugan. Och swalan från Egypti land war död och gamla mormor i stugan war död och Ilia, Milia och Emilia sjelfwa hade blifwit gamla och gråa i hufwudet. Men trädet, som planterades af swalans frö, det war allt lika ungt och grönt, och det doftade så outsägligt ljuft, fast det war om hösten och frukterna glimmade gula som guld mellan löfwen. Då tänkte jag på naturens ewiga ungdom, når allt menskligt åldras och förgås, och på Guds ewiga kärlek, når menskornas sinnen wexla som dagens wind. Och mitt hjerta blef wekt af både sorg och glädje, ty jag tänkte uppå huru detta träd skulle lefwa ännu hundrade år sedan den som planterat det multnat i grafwens gömma, och huru Guds allwisa nåd skulle lefwa ännu mycket längre än detta träd, ja i alla ewigheters ewighet. Det war rått underligt att tänka derpå, och jag tror att jag gret.

Men de tre gummorna i sina bindmössor sutto der under trädet och drucko kaffe. De winkade mig till sig och jag såg

att deras anſigten ſkeno af fromhet och glad förtröſtan. Likaſom hade de menat: hwad ſtår du och gråter åt? Skulle wi förja, tror du, för det wi blifwit gamla och gråa och för att detta träd ſkall öfwerlefwa oß? Nej nej, wi weta rätt wäl att ſjälens ungdom kan blomſtra ochſå under gråa hår, når man år from i ſitt hjerta och älſkar Gud öfwer allting ſamt dernäſt hwarandra inbördes. Då blir man ſom detta träd: efter hwar winter, når löfwen falla af ſorg, kommer en ny wår, då blommorna knoppas i hopp och glädje. Och hwad ſen om wi dö? Det år icke wi ſom dö; det bäſta af wårt wäſende lefwer och kan aldrig dö. Ty ochſå wår ſjäl år ſom detta träd: ochſå för den följer efter en kort winter en oförgänglig wår!

Wid det jag nu trodde mig läſa detta i gummornas anleten, hörde jag från trädet en ſång, likaſom af tuſen fåglars qwitter. Det år möjligt att den ſången icke hade ord, men likwäl förekom det mig ſå. Jag tyckte mig höra följande lilla wiſa ſjungas af fåglarnas ſpåda röſter:

Gud ſigne de kåra barnen ſmå,
Som flitigt arbeta och gerna bedja må,
Når blommorna knoppas om wåren.

Gud ſigne de gamla med lockar grå,
Som åro barn i hjertat och barnens fröjd förſtå,
Når blommorna knoppas om wåren.

Ty rödaste guld och ädelsten,
De göra ingen lycklig, de göra ingen ren,
När blommorna knoppas om wåren.

Men arbete, kärlek och bön och tro,
De bygga lifwets lycka, de bädda grafwens ro,
När blommorna knoppas om wåren!

6. Sagan om Jättarne och Kung Autio.

Ett ber jag dig om, min raska goße och min goda flicka! När någon säger till dig: tro icke sagorna, de äro idel dikt och osanning! så swara du tillbaka: sagorna äro ingen osanning, det wet jag så wißt; sagorna ljuga icke.

Och när någon säger till dig: mitt barn, du skall ej inbilla dig att det nånsin funnits jättar i skogen, dwergar i bergen, wackra nymfer i källorna, små elfwor i månskenet, en gammal gubbe som heter Necken wid sjöstranden och dylikt mer! så swara du åt den som säger dig det: åh, jag wet wäl att de ha funnits, fast de ej finnas nu mera, sedan menniskornas stora klokhet och elakhet drifwit dem bort från deras fordna boningar.

Och när någon säger till dig: min goße, eller min flicka, du skall ej tro något som du ej kan begripa! så swara du tillbaka: o jag wet ganska wäl att man i werlden tror på oändeligt mycket, som man ej med sitt förstånd kan förklara. Ty skulle menniskan kunna begripa allt, så wore hon ju Gud sjelf

och förmer än de heliga englarna, som alla dagar se Guds majestät och likwäl omöjligen kunna förstå huru Gud kan wara så outsägligt herrlig och stor.

Ja det är säkert och wißt, att mellan himmel och jord finnes mycket, som man ej kan se med ögonen eller höra med öronen eller fatta med händerna, utan endast ana och tro uppå, om man är from och god. Och derföre är det ej sagdt att man skall tro uppå alla spökhistorier och drömmar och spådomar i kort och kaffe; utan man skall tänka, att heliga böcker och många wackra sagor hafwa wißt icke utan grund talat om underliga warelser, hwilka fordom bott i luften och på jorden och i jordens innandömie, än elaka och fiendtliga, än goda och wänliga mot menniskors barn. Ack de skinande Guds englar med sina milda blåa ögon, de som breda sina stora hwita wingar öfwer goda barns bädd, når de sofwa i nattens mörker, hwad det måste smärta dem, når barnen löna deras wälwilja med otack och icke tro på dem och icke lyda deras ingifwelser! Och de wänliga wackra féer, som bo bakom bergen i slott af glimmande kristall, och de fina silfwerhwita elfwor, som dansa i darrande månsken öfwer ängarnas dagg, hwad skola de wäl tänka om menniskornas otro? Säg, kan man inte bli sorgsen i hjertat, når man i sagorna läser om, huru millioner små underbara wäsenden, drifna af menniskors ondska, flyttat från

trakt till trakt och flugit i dufwohamnar öfwer dalar och skogar, sjungande:

O hwarför är himlen så hög
Och jorden så wid
Och otacksamheten på jorden så stor!

Men det är ej wärdt att sörja öfwer hwad som warit, fastän man håller af det wackra på jorden. Låt oss derföre tala om jättarna; det är åtminstone ej något att gråta åt.

Den som ej hört det förut, han må weta, att jemte de osynliga wackra wäsenden, som fordom bodde i blommor, berg och klara källor, funnos äfwen stygga, hiskliga och grymma warelser, widunderliga till kropp och själ samt ofta falska och elaka mot menniskorna. Sådana woro de swarta wanskapliga gnomerna i jordens djup, de grå illistiga dwergarna, som i bergen hamrade fitt blanka guld, trollen som bodde i hålor och klyftor, men isynnerhet jättarne, om hwilka gamla sagor mycket tala. Deßa jättar hade bebott jorden alltsedan werldens första tider; de woro äldre än menniskorna samt mycket större och starkare än deßa. Men efter menniskorna woro dem i förstånd och slughet öfwerlägsna, så att jättarne måste, oaktadt all sin styrka, wika undan, draga sig till öde trakter och der dö ut, derföre hatade de menniskorna och gjorde dem allt upptänkeligt ondt, så-

som att de dämde upp floder och sjöar, så att de öfwerswämmade åkrarna, skickade björnar och wargar att uppäta boskapen på betet, lockade menniskor till sig i skogarne och pinade dem till döds samt annat mer. Men isynnerhet woro jättarne kände som grymma menniskoätare, hwilka ingenting smakade bättre än menniskokött, fördeles af små barn. Derföre har man många historier om goßar och flickor, som plockat bär i skogen och der gått wilse, tills de kommit till ensliga bergsklyftor och andra hemska ställen, der strax en grufwelig jätte med långt skägg lurat på dem och gripit dem i håret samt uppätit dem på stället, eller åtminstone sparat dem till frukost andra dagen. Och då har det wäl stundom händt, att jätteflickorna och jättegummorna af medlidande gömt undan de små barnen under sängar och granrishögar samt sedan fört dem till deras föräldrar tillbaka, men det har hört till undantagen och mest har det gått så, att jättarne ätit upp de små, precis som andra bruka bita af en morot.

Det är ändå rätt bra, att inga jättar mera finnas.

Ingen lärer nu undra uppå, att mellan jättar och menniskor war en ständig fiendskap. Kom det till strid dem emellan, så slog jätten omkring sig med klippstycken och stora träd, dem han uppryckt med rötterna; menniskan deremot brukade list och blef wanligen segerwinnare. Jag är säker uppå att ni alla ha-

läst sagan om den tappre skräddaren, som slog ihjäl sju flugor på sin sirapsmörgås och sedan kände uppå sig att han war född till något stort och skref på sin sköld den inskriften: sju slagne i ett hugg! Nå, då wet ni ochså huru han slogs med jättarna; det är en löjlig berättelse. Deraf kan man finna, att jättarne woro lika dumma, som de woro stora; sådant kan wäl hända andra än jättar här i werlden. Men efter det med deras storlek följde att de tillika woro ofantligt starka, så har det icke sällan händt, att menniskorna öfwertalat dem att hjelpa sig med åtskilliga stora och tunga bygnadsarbeten, såsom wid uppförandet af höga torn, tjocka murar, widlyftiga kyrkor och fasta slott. I Swerige wet hwar bonde, att det war jätten Finn, som byggde domkyrkan i Lund, och derom slog han wad med Sankt Laurentius, under sådana wilkor, att om den helige mannen icke wiße jättens namn når kyrkan war byggd, skulle jätten få hans båda ögon till leksaker åt sina barn. Och färdig blef kyrkan, så når som på en endaste sten, och Sankt Laurentius gick och beredde sig tåligt att gifwa sina ögon till pris, då han plötsligen hörde en jätteqwinnas waggsång:

Sof liten Sölwe, sof, sonen min!
Din fader Finn,
Han sitter och murar derofwan.

Sof, liten Gerda, skön dotter min!
Din fader Finn
Till qwällen kommer med gåfwan.

Då blef den helige Laurentius glad i sitt sinne och ropade till jätten: „Kom ner, du Finn! mina ögon har Gud bewarat.„ Och wred blef jätten, det kan man tro, och han skakade kyrkan med all sin kraft, i tanke att bryta den åter omkull, men båst han skakade, blef han plötsligen förwandlad till sten, och kyrkan står orubblig i denna dag.

Likaså går den sågen i folkets mun, att jättarne byggt flera af de äldsta kyrkor i Finland, om hwilka man annars ej kan begripa, huru menniskohänder kunnat lyfta så ofantligt stora stenar upp på murarna. Med wißhet säger man detta om Pedersöre sockenkyrka, hwars torn är mycket högt; osagdt, huru det må wara med sjelfwa Åbo domkyrka. Den som läst sagan om Nephanut, har säkert icke glömt att detta skepp blef bygdt af jättehänder. Säkert är ochså, att här och der på de finska kusterna finnas djupa och runda hål likasom inswarfwade i klipporna, och att folket kallar sådana till jättegrytor; fastän man har swårt att förstå huru jättarne burit sig åt att koka i dem, om man ej will tro att de upptändt sin eld under klippan och inuti den. Deßutom ser man på flera

ställen längre upp i landet och äfwen i Österbotten nära hafsstranden grufweligen stora maßor af moßbelupna stenar på ett underligt sätt uppstapplade öfwer hwarandra i stora kummel, alldeles som om ett himmelshögt slott der i tiden sammanstörtat. Om så är, det må den swåra på som bättre wet; noy ser det så ut. Det är ochså om ett sådant wildt och förfallet jätteslott, som wi strax skola få höra en märkwärdig saga.

Ty det war isynnerhet till den högsta nordens ödemarker, på gränsen af Lappland, som jättarne i sednare tider drogo sig undan menniskorna. Det är ochså der man ännu hör berättelsen om jätteflickan, som en morgon gick ut på fältet och fann en bonde som gick och plöjde. Hwad månne detta wara för en torndyfwel? tänkte jätteflickan, och derpå tog hon bonden med både häst och plog, lyftade dem helt warligt i sitt förkläde och gick hem till sin far, sägande: pappa, jag har hittat en skrått! Men fadren bannade henne och sade: mitt barn, gack genast och för denna pyßling till hans ställe igen, ty deßa ärd de som efter oß skola beſitta detta landet. Och flickan förundrade sig.

Högt upp i norden i den trakt, som kallas Paldamo och der Kajana stad är belägen, samt wid den stormiga sjö, som på kartorna återfinnes under namn af Uleå träsk, bodde för länga tider sedan en finngubbe wid namn Karhu-Tapani. Till yrket

war han nybyggare, d. w. s. han hade flyttat upp till en öde trakt, der ingen yxa dånat i skogen och ingen plog ristat sina fåror i jorden, och der födde han sig med swedjande och jagt. Tapani eller Staffan war det namn han fått i dopet, men Karhu-Tapani, d. å. Björn-Staffan, kallades han, emedan på hela nejden wida omkring fanns ingen björnskytt så stark, så modig och så lycklig som han. I hundrade björnars bringa hade han rämnt sitt hwaßa spjut; ingen wißte så wäl som han att mellan drifwor och snår uppsöka skogens kung. Hans namn war wida berömdt i skogsbygderna.

En dag hade Karhu-Tapani fått spaning uppå en af de största björnars ide. Han begaf sig dit på stna skidor, helt ensam, efter sin wana, bewäpnad blott med sitt korta spjut. Midt i den wildaste ödemarken wid stubben af en brusten jättefura låg idet insnögadt mellan manshöga drifwor. Karhu-Tapani kände sin sak; han instack i idet sitt spjut; det stötte mot något mjukt, och ett dåft brummande hördes derinifrån. Jägaren wißte hwad detta betydde; han samlade qwistar och granruskor ihop framför öppningen samt tände eld uppå dem. Luftdraget dref den tjocka röken in i idet och slutligen började nalle må illa deraf; han hördes ruska på sig derinne, wända sig och wrida sig, tills han ändtligen med ett wåldigt rytande rusade ut. Karhu-Tapani hade stigit blott ett steg till höger. Knappt

wiſade ſig i öppningen björnens ruggiga hufwud, innan jägaren med båda händerna inſtötte ſitt ſpjut allt intill ſkaftet i hans breda bringa. Det taget gör icke mången efter; men också må man tro att det tog. Mer behöfde ej nalle; han ſtalp innan han ännu wißte med hwem han hade att ſlåß på lif och död.

Karhu-Tapani beredde ſig juſt att på en medförd kälke bortſläpa ſin fiendes döda kropp, då han inifrån idet hörde ett ſakta qwidande. Hans förundran war icke liten, ty den tiden på året har björnen ej ungar. Man måſte dock ſe hwad det kan wara, tänkte han, röjde ſig wåg och inkröp på händer och fötter i öppningen. Snart fick han fatt i ett lefwande föremål, drog det i dagen och fann till ſin beſtörtning, att han höll i ſina händer ett litet barn.

Det war en goße om knappa tre års ålder, alldeles naken och darrande af köld. Huru han kommit i idet, det war för Tapani en obegriplig hemlighet, men wäl förſtod han att björnen måtte ha wärmt barnet mellan ſina ramar i den ypperſta fäll. Utan att länge grubbla på saken, inſwepte den godſinte jägaren pojken i ſin wadmalsjacka och förde honom hem till ſin ſtuga, der Tapanis gumma icke war mißnöjd att få en liten pojke att pyßla om, ty det hederliga folket war utan egna barn. Och ſå blef pilten upptagen till deras ſon och ordente-

ligen döpt samt derwid kallad Autio, d. å. ödemark, till minne af den wilda ort der han blef funnen. Men wid dopet hände något owanligt. När presten wälsignande lade sin hand på barnets hufwud, bet goßen med sina små hwaßa tänder presten djupt i fingret. Aj du din lilla spetsbof! utropade presten. Jag fruktar att pojken ej är af kristet blod; se bara hwilka huggtänder han har och märk hur han är luden öfwer hela kroppen. Hwad må det blifwa af denne pilten?

Det war werkligen så som presten sade. Lille Autio war luden öfwer hela kroppen, som en björn; endast ansigtet war hwitt och utomordentligt wackert med stora swarta blixtrande ögon. Ju större han blef, desto wackrare blef hans ansigte, men desto ludnare hans kropp. Det war något som hans fostermor omöjligen kunde wänja sig wid; det förekom henne, när hon tänkte på idet, der han fanns, som höllе hon i sina armar en björnunge i menniskogestalt. Men detta war ej det enda hon förjde öfwer. Ochså i goßens lynne och wanor fanns mycket som liknade ett wilddjurs art. Han wexte med otrolig hastighet och war för sin ålder owanligt stor. Den föda han mest älskade war rått kött af renar och lam; ja han drack deras blod. Ej under att han till lynnet war grym och wild; ännu ganska liten, stal han sig på sina små skidor ut i ödemarken och blef der hela dagen borta, till sin fostermors stora

bekymmer. Och når han kom hem, berättade han med ögon gnistrande af glädje, huru han funnit bland klyftorna örnens bo eller räfwens kula och kroßat deras ungar en i sender mot klipphållarna.

När Autio war tolf år gammal, kunde han i styrka och wighet måta sig med en wuxen man. Det war hans nöje att klättra i granarna och kasta sig från gren till gren, för att förfölja ekorren. Sent om winternätterna lade han sig på lur i skogsbrynet och hade med sig en liten hund, hwilken han med hugg och slag twang att jemmerligen gnälla. Detta gnäll ditlockade wargarna, och det war Autios högsta triumf, att då på sina snabba skidor uppnå wargen, störta sig öfwer honom, trycka honom ned i den djupa snön och kroßa honom till döds, utan annat wapen än sin starka arm.

Så grym och hårdhjertad den unge Autio war, hyste han dock en stor ömhet för sina fosterföräldrar. Ett enda ord af den gamla Karhu-Tapani kunde hejda hans wildhet och för ett ögonkast af sin fostermor kunde han gå i elden. Det war blott twenne böjelser, hwilka alla föräldrarnas böner ej kunde hos honom utplåna: kärleken för ödemarkens enslighet och ett fiendtligt sinne mot både djur och menniskor. Lika hårdhändt som han kroßade räfwens yngel, lika omildt mötte han hwarje an-

van pilt från byarna i mera bebodda trakter. Tidigt gjorde Autios wildhet hela nejden fruktad; man gick ur wägen för den starke ynglingen och sjelf gick han ur wägen för alla, besökte hwarken kyrkor eller gästabud, utan trifdes helst med björnen i skogen, hwilket djur han mycket älskade och blott i största nödfall kunde förmå sig att döda.

En klar wintermorgon, når Autio war 14 år gammal och redan så storwext, som den längsta karl, begaf han sig som wanligt ut på sina skidor i skogen, wäpnad endast med sitt korta spjut. Skogen stod då just i sin grannaste winterdrägt med långa franjar af rim på hwarje gren; det war en friskhet och en glans, som bländade wandraren. Skidorna halkade som af sig sjelfwa fram öfwer den glatta snön, på hwilken låg en tunn skara. Autio följde sitt lynnes lust; han lät skidorna löpa utför de isiga branterna af fjällen; han ilade med renens snabbhet öfwer de frusna sjöarna. En ståtelig elg wisade sig i dalen; Autio förföljde den, men elgen flög som en wind öfwer slätter och klyftor. Hela dagen warade Autios jagt och solen hade redan sjunkit bakom grantopparna, då elgen blödande föll för jägarens spjut.

Nu först såg Autio sig om och märkte att han förwillat sig långt in i ödemarkens djupaste enslighet. Aldrig hade en

menniſkofot trampat denna wilda nejd. Tuſenåriga furor ſågo dyſtert ned på den förwågne jägaren och midt ibland furorna reſte ſig ett jättekummel af ſtora klippſtycken, uppſtaplade på hwarandra likt en mur eller en ofantlig borg. Det fröjdade Autios biſtra ſinne att befinna ſig här. Och ſom han war hungrig blefwen af jagten, drog han upp ſin knif, för att ſlagta elgen och mätta ſig med deß kött och blod.

Ännu hade han icke ſmakat en bit, då han plötſligen kände en mäktig hand gripa hans axel bakifrån och omildt rycka honom tillbaka. Förwågne pojke! — ſå ljöd i hans öron en dunderſtämma — hur har du wågat döda Hiisis elg? Wet du icke att den ſom burit hand uppå ſkogens tuſenåriga ſkönhet, han ſkall döden dö!

Autio ſåg ſig om och för förſta gången i ſitt lif kände han förſkräckelſen ſkaka ſina leder med froſt. Bakom honom ſtod en man af åtminſtone twenne resliga karlars längd. Hans hufwud tycktes måta ſig med granens topp och hans arm war af en trettiårig furas tjocklek. I ſin hand höll hon en klubba, kort, men tung. Med biſter uppſyn lyftade han den öfwer Autio och ſyntes färdig att ſlå till.

Autios mod wek blott för ett ögonblick. Wig som en katt slingrade han sig ur jättens händer, sprang upp på en klippa och skakade djerft sitt spjut mot skogsmannen. Akta dig wåghals! ropade jätten och slungade med makt sin klubba mot Autio. Åt sidan sprang Autio, klubban slog mot klippan och klippan remnade. Rasande böjde sig jätten ned, upplyftade från marken stora stenblock och slungade dem mot Autio. Det gnistrade i klipporna, det brakade i furorna, når de wåldiga stenmaßorna regnade öfwer dem. Men Autio stod oskadd. Ändtligen paßade han på tillfället, når jätten böjde sig ned, och kastade på denne sitt hwaßa spjut. Det träffade wål; mellan jättens båda axlar inträngde spetsen, och skaftet stadnade darrande i hans rygg. Till marken föll den wåldige, och Autio sprang ned från klippan, för att döda jätten med hans egen klubba.

Hwem är du? frågade den fallne jätten, hwars blod forsade ut öfwer den hwita drifwan och blandade sig med den stupade elgens. Hwem är du, som fällt till marken den siste som på jorden lefwer af jätteslägt? We att jag känner döden i mitt hjerta och måste falla för en menniskas swaga hand. Bättre hade warit att jag kroßats under ruinerna af min egen borg.

Autio hade lyftat klubban, men sänkte den åter, ty han kände i sitt bröst en främmande känsla. Det förekom honom som kände han för första gången ånger öfwer hwad han gjort. Men jätten wände sitt matta hufwud mot det ofantliga stenkumlet, suckade och sade: Lyster mig dock att weta, om efter några ögonblick denna mina fäders borg skall störta tillsammans i grus.

Hwad menar du dermed, wilde man? frågade Autio.

Bah, pojke, de gamle spåmän ljuga, swarade jätten. Wål går af ålder den sägen, att når den siste af min slägt dör, störtar den tusenåriga borgen i ruiner. Jag är den siste af Hiisis stam, och innan månen går upp, är jag död. Men jag tror ej på de gamla sagodrömmar. De spådde mig äfwen genom en trollqwinnas mun, att jag skulle stupa för min egen sons hand. Min son, han är längesedan död, wilddjuren söndersleto honom en månljus höstnatt och jag dör ensam, fallen för ett uselt, ett föraktligt menskobarn.

Din son, du skogsman, blef han af wilddjur söndersliten?

Späd war pilten, ej två år gammal, då en strödwande björnhona röfwade honom från borgens trappa. Tolf år äro sedan deß förlidna; död är han och döende blöder på drifwan hans far.

Wilde man, jag bäfwar för dina ord. Om din son lefde, hwaruppå will du känna ditt barn igen?

Underligt, pojke, frågar du den fallne jätten. Lefde min son, skulle jag känna honom af hans ludna kropp; detta är jättemärket, wår slägts arf från den mäktige Hiisi. Men min son är död och dö will jag!

Fader! fader! ropade Autio i hjertats högsta ångest och kastade sig ned öfwer den stupade jätten. Din son lefwer! Din sons spjut har genomborrat din skulle-ra! Din son är jag!

Du, sade jätten twiflande och skakade misstroget sitt matta hufwud. Låt mig se — men nej! dödens skuggor skymma redan mina ögon. Luta' dig ned öfwer mig och låt mig taga uppå ditt blottade bröst!

Sen war ej Autio att uppriswa sin jacka och luta sig öfwer den döende. Jätten tog uppå hans bröst och suckade djupt. Ja, sade han, min son är du! Min son är min bane, som sagan spått. Ett fröjdar mig dock i dödens skymning: min ätt skall ej dö med mig, min borg skall ej sammanstörta. När jag är död, skall du lägga min kropp på ett bål af femtio skogens furor och bränna den till aska, för att med askan

mätta fjällens hungriga nordanwind. Men will du att din fader skall in i döden förlåta och wälsigna dig, så swär att du uppfyller min sista wilja!

Ja fader, jag swär! sade Autio raskt.

Swär wid Hiisi och fädernes skuggor alla, swär wid himlen och wid jorden och wid Tuoni, dödsguden, och wid Ukko, ljungeldens herre, att du uppfyller mitt bud!

Fader, jag swär! sade Autio långsamt.

Wälan, så hör min sista wilja! Du skall hata menniskorna, hata dem till din död, så som din fader gjort. Du skall förfölja dem med eld och swärd och mord och rof; aldrig skona; aldrig förlåta. Hafwa de nånsin skonat oß? De hafwa utdrifwit wår slägt från jordens bördiga länder, de hafwa slagit oß med list, förödt oß med trolldom och prestafunder. Åt dig anförtror jag de förgångna slägtens hämd. Blif en mordengel för hela menniskornas usla slägte! utrota dem! tillintetgör dem! Och framför allt, förfölj de kristna! Bränn deras kyrkor! Smäda deras helgedomar! Ha! min kraft är slut. Jag dör, och du är min hämnare . . .

Och död war jätten. Autio såg sig om, månen gick i detsamma upp öfwer den rimmiga skogen: borgen stod ännu.

Då kände sig den unge fadermördaren hemsk till mods. Han dröjde icke att samla ett ofantligt bål och snart flammade lågorna himmelshögt. Jättens kropp förtärdes af dem, men åfwen skogen. Wilddjuren flyktade förfärade ur sina hålor och innan kort war hela nejden förwandlad i ett fält af aska.

Autio tog sin fallne faders klubba och beträdde hans jätteborg. Då har han sett något förunderligt. Det stora stenkumlet, nyss så wildt och oformligt att påse, framstod nu för hans ögon som ett praktfullt slott. Murarnas klippstycken syntes ordna sig i regelbundna hwarf, wallar och torn jemkade sig; portar och hwalf upplåto sig, lysande salar inbjödo herrskaren. Här war samladt allt det omåteliga guld och ôfriga egodelar, hwilka jättarne sedan urminnes tider frånröfwat menniskorna. Ögat bländades, girigheten frosade; men det war en prakt utan all smak, plump, prålande; det war en rikedom utan wälsignelse, emedan den war bestänkt med oskyldigt blod.

Det war afton och mörker, när Autio inträdde. Wid porten waktade endast en jättehund af en ansenlig oxes storlek, Pukki benämnd. En hotande-rörelse med klubban tyste de hans wilda morrande; han syntes känna sin nye herre, krôp till hans fötter och hwiftade ödmjukt på swansen. Borggården

war mörk, men från salarna lyste ett starkt sken. Autio följde skenet och befann sig i ett ofantligt högt rum, med förgyllda, men af rök nedsotade wäggar; deß golf war icke annat än berget, och midt på golfwet brann en ofantelig eld. Kring elden sutto widpaß trettio wilde swartskäggige män, alla något större än wanliga menniskor, men betydligt mindre än jätten war. Wid Autios inträde sprungo alla upp och höjde med förfärligt skri sina klubbor. Men Autio bjöd med befallande stämma tystnad, wisade dem sitt ludna bröst och förklarade att deras fordne herre war död, att han, Autio, wore deras rättmätige Kung och ämnade taga i besittning detta slott som sitt fädernearf. Strax nedlade de wilde männen sina wapen och kastade sig för Autios fötter, men han befallte dem med barsk röst att stå upp och bereda honom en bädd af moßa med sten till hufwudgärd, der han kunde hwila öfwer natten och drömma om sina fäders bedrifter.

När Autio tagit i ögnasigte alla borgens skatter, tänkte han på det löfte han gifwit sin döende fader och beslöt att hålla det. Genast wäpnade han sina män och drog ut på ett härjningståg öfwer fjällen neåt ryska Karelen. Mord och blod betecknade hans spår; brinnande byar och flyende inwånare gäfwo tillkänna att Autio, öfwertagit sin faders hämd. Lastad

med skatter och lifsmedel, drog han om några dagar tillbaka till sin borg igen.

Efter att hafwa härjat i öster och sydost, drog Autio få weckor derefter ned åt söder i det inre Österbotten och nordliga Tawastland samt framfor der på det blodigaste och grymmaste. Der funnos redan den tiden många kyrkor; han brände dem alla och röfwade deras dyrbarheter. Men presterne band han fast wid sina ryttares hästar och lät dem springa barfota i snön, tills de af trötthet och köld dignade döda till marken.

Derpå drog Autio westerut längs Uleå elf nedåt kusten och ända in i Sweriges land samt förfor der icke mildare än annorstädes. Hela landet blödde och rykte under hans förfärliga framfart. Hwar han kom jemnade han med marken byar och städer, förstörde åkrar och wågar och lemnade efter sig en med blod befuktad ödemark. Aldrig hade deßa aflägsna länder warit witne till en så förskräckrig härjares tåg. Tårar och förbannelser kunde ej hejda hans framfart; han liknade fjällens wilda nordan, som i rasande ilar förröder ängens milda blommor ej mindre än skogens furor, och lyckan gynnade honom hwart han gick.

Det wore långt att beskrifwa alla de förskräckliga gerningar, som denne wilde röfwarkung under många år förröfwade.

Ju mera de blodiga skatterna hopade sig i hans borg, desto wildare blef mord- och roflystnaden i hans hjerta. Hans namn war så fruktadt wida omkring, att mödrarna dermed brukade skrämma sina barn till lydnad, sägande: tyst, liten, annars kommer Autio! Der Autios häst trampat, der wexte, liksom efter Hunnerkonungen Attila, aldrig mera gräs. Ja man sade, att når Autio drack ur bäcken, färgades wattnet rödt som blod och når man i skogen ropade hans namn, skyggade både warg och lo, likasom hade de känt, att denne man war grymmare och blodtörstigare än de sjelfwa.

Omsider sträckte Autio sin djerfhet derhån, att han wintertid ströfwade långt in i Ryßland och sommartid långt in i Swerige. Konungar, furstar och tappre riddare mötte honom förgäfwes med stora krigshärar; han slog dem till marken, han nedlade tusende. Ty 14 år gammal war Autio når han blef röfwarekung, men han fortfor att wexa till sitt 20:de och war då till gestalt och styrka föga klenare än hans fader, men i wighet och slughet honom wida öfwerlägsen. Allt föll för hans fruktanswärda arm; han uppryckte med lätthet en tall i skogen, han kramade en hästsko tillsamman, som hade den warit af bly, han lyftade på rak arm en lefwande häst. Ej under att menniskor stupade för hans hand som rö och strå, och

att man i alla landets kyrkor hwar söndag bad: heliga jungfru Maria, bewara oß för Autio, den grufliga menniſkomördaren! Ty det war under katholſka tiden, då man hellre bad till den heliga jungfrun och helgonen, ån till Gud ſjelf.

Nu lårer man wål undra hwad det blifwit af Autios kårlek till ſin foſterfar och foſtermor. Så förwildad han war, den gråſlige röfwaren, hade han dock wid lifsſtraff förbjudit ſina mån att bryta en qwiſt eller ofreda en warelſe inom en mils omkrets från Karhu-Tapanis ſtuga. Derföre når hela landet widt omkring ſuckade och båfwade för Autios raſeri, ſtod nejden kring den gamle nybyggarens ſtuga trygg och blomſtrande, och många darrande flyktingar hade der ſökt ſkydd för röfwarekungens förföljelſer Men Karhu-Tapani ſjelf gick det hårdt till hjertat att ſe landets nöd; han förbannade den ſtund då han råddade Autio ur björnens ide och beſlöt att wåga ſitt lif för att befria jorden från detta mißfoſter.

En dag når Autio war fem och tjugu år gammal ſamt hade i elfwa år fortſatt ſitt härjarekall, tågade han ſom wanligt ut på ett röfwaretåg ned åt Öſterbottens kuſt. Det war en ſöndagsförmiddag når han med ſina mån anlände till en ſtor by, hwilken han genaſt påtände i alla fyra hörnen, mördande och plundrande efter ſin wana. Men allt folket war i kyrkan,

och når Autio märkte det, drog han genaſt dit. Klockorna ringde, den heliga orgeln ſpelade ſina pſalmer och preſten ſtod framför altaret i full meßſkrud. Men Autio aktade icke derpå, han bröt in i kyrkan och började der ett grufweligt ſlagtande. Män, qwinnor och barn föllo utan åtſkillnad för hans klubba; blod ſtrömmade öfwer kyrkans golf, jemmerrop återſkallade från deß murar. Siſt war ingen annan öfrig, än en gammal gubbe; han höll i handen ett kort björnſpjut och wärjde ſig dermed ſå tappert, att han ſlutligen ſårade Autio djupt i armen. Rytande af raſeri förföljde honom Autio allt intill altarets fot; der ſträckte honom jättens klubba till marken. Ett klart solſken föll i detſamma genom de ſmå målade fönſterrutorna på den gamles blodiga anſigte och Autio igenkände ſin egen foſterfaders, Karhu-Tapanis drag.

Då greps den wilde röfwaren af en ånger och faſa utan namn. Han hade dödat ſin egen fader; men det war i öppen ſtrid till ſjelfförſwar mot en öfwermäktig fiendes wåld. Nu hade han åfwen dödat ſin foſterfader, ſom med huldhet wårdat hans barndomsdagar; men denna gång hade han dödat en ſwag gubbe, ſom blott förſwarat ſig mot den grymmaſte oförrätt. För förſta gången på många år fick en menſklig känſla makt öfwer Autios förhärdade ſinne. Han bortwände med faſa ſina ögon från den döde; då föllo hans blickar på altartaflan. Der

hängde frälsaren på korset; wid hans sida hängde de twenne röfwarene, hwar på sitt kors. Och då syntes det Autio, som såg Herren Christus üppå honom med så klara milda lefwande ögonkast, att röfwaren skylde sitt ansigte och kände sitt hjerta i grund förwandladt. Ja han kastade sig ned i den blodiga kyrkan wid altarets fot, wred sina händer och förbannade sig sjelf, utropande att han war den allrastörsta och mest förkastade syndare, som ännu trampat den af brott befläckade jordens rund.

Men når han åter efter långa timmar af wild förtwiflan upplyftade sina blickar, syntes honom frälsarens ögon med himmelsk mildhet hwila uppå den ångerfulle röfwaren, som war korsfäst wid hans sida. Och det for som en blixt genom Autios själ: war icke denne en förtappad röfware liksom jag, och likwäl har Herren Christus hört hans ånger och lofwat honom ett rum med sig i paradis. Skulle icke Herren höra äfwen min uppriktiga ånger, om jag faller till hans fot och beder om hans nåd?

Denna tanke syntes Autio som en uppenbarelse, och sedan han länge bedt med brinnande hjerta, gick han utan afsked från sina män och begaf sig till en from eremit i ödemarken. Men eremiten förskräcktes, då han såg hela landets mordengel inträda i sin koja.

Fromme fader, sade Autio, förfäras icke! Jag kommer icke till dig med mord och wåld, utan för att begära ditt råd. Se, jag är den allrastörsta och mest förtappade syndare på jorden, men jag tror ändock att Herren Christi blod kan göra mig ren, och till honom will jag hädanefter allt stadigt wända mig. Guds hämd öfwerlåter jag åt honom, men af dig, fromme fader, wille jag begära ett godt råd, huru jag skall mot menniskorna försona mina gräsliga brott.

Då höjde eremiten sina händer mot himlen och utropade: we öfwer dig du förskräcklige mördare, du kyrkors och klosters skändare, du Guds och menniskors gruflige fiende! Om du än dödade allt ditt röfwarefolk och skänkte åt de fattige alla dina skatter och sjelf barfota i en tiggares skepnad wallfärdade till den heliga grafwen, skulle du likwäl icke dermed kunna försona en tiondedel af dina brott!

Deßa hårda ord skuro Autio djupt i hjertat och han gick bedröfwad bort. Den nyß så warma förtröstan hade åter gifwit rum för mörka tankar; dock wille han följa eremitens wink. Undwikande bebodda trakter gick han genom ödemarkerna upp till sin borg och fann sina röfware der församlade. Hören mina ord! sade han. Jag har beslutat att ändra mitt lefwerne och söka frid med Gud och menniskor. Hwem af eder will följa mig?

Röfwarskaran besvarade deßa ord med ett hånskratt.

Är det så, ni odjur! röt Autio med dunderstämma. Wälan, så swär jag att edra brott icke längre skola tynga jorden, och efter ni icke lyßnat till förſoningens röst, skolen ni dö.

Häpne och rådwille störtade röfwarne efter sina wapen. Men Autio kastade sig öfwer dem med jättestyrka, ännu en gång gjorde hans förfärliga klubba sin blodstjenst och innan kort låg hela röfwarehopen med kroßade hufwuden död på marken. Derpå brände Autio deras kroppar på ett stort bål, hämtade alla sina skatter ur borgen och förde dem till sin ännu lefwande fostermor med begäran att hon wille utdela dem till alla de enkor och barn, hwilkas fäder och makar fallit för Autios hand. Derefter påklädde sig Autio en grof peligrimsdrägt, tog staf i hand och wandrade så barfota och tiggande sitt bröd ut i främmande land, för att wallfärda till frälsarens graf i Jerusalem.

Många äfwentyr hade Autio på denna färd; att berätta dem alla, det skulle fylla en bok så stor som Robinson Crusoe. Som han war en fridlös stigman och hwar mans niding i hela Suomis land och Swerige, gick han icke till någon hamn, för att segla den raka wägen öfwer hafwet. Utan han wandrade genom Ryßlands wida slätter, der den tiden nästan idel

finska stammar bodde. I de hedniske Bulgarernes land kom han i röfwarehänder, och ehuru han wäl kunnat wärja sig, lät han friwilligt föra sig fången till deras kula. Der suckade i usla hålor en stor mängd fångna kristne, gubbar, qwinnor och barn. Det syntes Autio wara en god gerning att befria deßa, och en dag när röfrarne hemkommo med rof, slet Autio sina band som spindeltrådar, trådde midt bland skaran och sade: hwem af eder, ogerningsmän, will omwända sig till kristendom och ett fromt lif? Men de hånade honom och drogo sina swärd. Då fattade Autio en brand från elden och slog dermed omkring sig med jättekraft, tills alla röfrarne woro döda. Sedan befriade han de fångna. Och så förfor han mångenstädes, att han utrotade stora röfwareband, hwarhelst han kom öfwer dem; dock alltid frågade han förut: hwem will omwända sig? på det han ej måtte för någon stänga nådens dörr.

I Konstantinopel regerade den tiden en mäktig Kejsare. Autio stod i tiggaredrägt wid hofwets trappor och begärde allmosor. Men ehuru lutad han stod, war hans wext dock mycket resligare än andra menniskors. Kejsaren märkte detta och sade till honom: du skulle skämmas att tigga, din arm är gjord att föra swärdet. Tag tjenst wid min lifwakt och jag will gifwa dig 100 marker silfwer i lön om året och låta dig komma till stor heder! Men Autio undskyllde sig och steg om

bord på ett fartyg, som for till det heliga landet. Detta fartyg dref på Afrikas kust och förliste. Allt manskap gjordes till slafvar och äfven Autio. I sju år arbetade han som slaf i de otrogne muselmåns tjenst och led tåligt deras hugg och slag. Men ändtligen rymde han en mörk sommarnatt och kom till den heliga grafven i Jerusalem.

Sedan Autio länge och innerligt bedt i den heliga grafwens kyrka, gick han att bada i floden Jordan, der frälsaren döptes af Johannes. Wid det han åter uppsteg ur floden, såg han med förundran, att jättemärket på hans kropp, det ludna hullet, ljusnat och glesnat; hwaraf han slöt, att äfven hans själ nu war blefwen hwitare inför Gud. Och derpå begaf han sig till påfwen i Rom, för att bedja om sina synders förlåtelse och befrielse från kyrkans bann, med hwilket han war belagd alltsedan sina mißgerningars tid.

Helige fader! sade han, jag är från det landet Finland uppe i norden och stor blodskuld samt kyrkans bann betunga mitt samwete. Jag har omwändt mig till kristendom och fromhet, jag har fördelat mina skatter bland de fattiga, utrotat otaliga röfwarehand, försakat jordisk ära och rikedom, tåligt lidit sju års slafweri hos de otrogna, wallfärdat till frälsarens graf och badat min kropp i hans heliga flod Jordan. Gif mig kyrkans förlåtelse och låt mig gå till mitt land i frid!

Är du den röfwaren Autio, öfwer hwilken Biskopen i Finland så bittert klagat? frågade påfwen.

Ja, helige fader, den röfwaren Autio är jag!

Alla syndare kunna winna tillgift och nåd, alla, utom den klosterskändaren Autio! sade påfwen och wände sig bort, såsom domaren når han förkunnat en brottslings död.

Med tunga steg wandrade Autio från Rom och begrundade under stor ångslan hwad han skulle göra, för att winna förlåtelse och frid. Han begaf sig då till landet Lithauen, hwars folk ännu war hedniskt och dyrkade ormar. Der gick han omkring bland hedningarne och predikade Christus i sju års tid och omwände genom Guds nåd och kraftiga ord flera tusende till den rätta tron. Men derefter gick han åter till norden igen, ty han kände en längtan att få dö i sitt land, och så kom han till Åbo.

Der herrskade wid den tiden en mäktig biskop wid namn Magnus. Och Autio inträdde en söndag i domkyrkan just når biskopen sjelf förrättade meßan wid högaltaret. Men ehuru mycket folk hade samlats i kyrkan, fanns ingen som kände Autio, ty mer än tjugu år woro förlidna sedan han flydde från fäderneslandet. När då gudstjensten war slut, gick Autio fram till biskopen och sade: högwördige fader, här ser ni

framför er den allraförste syndare, på hwilkens samwete tynga otaliga brott. Men jag har omwändt mig till Herren Christus, gifwit all min egendom åt de fattiga, wallfärdat till den heliga grafwen och till Rom; jag har försakat en Kejsares anbud, lefwat i stor nöd mer än i tjugu år och lidit hårdt slafweri; jag har sökt försona min blodskuld med röfwares utrotande; sist har jag i sju års tid predikat kristendom för Lithauens hedningar och omwändt många tusende. Och nu beder jag eder ödmjukeligen om aflösning från kyrkans bann, på det jag må winna frid med Gud och menniskor.

Den stolte biskopen betraktade forskande Autios höga gestalt och sade: är du kanhända den röfwaren Autio, som i min företrädares tid anstiftade så osägeligt ondt?

Ja, swarade Autio ödmjukt, denne röfware är jag.

Då wände sig biskopen bort och sade med sträng röst: nådens dörr står öppen för alla, utom för den förhärdade, ewigt af Gud förskjutne tempelskändaren Autio!

Dådan wandrade Autio med en djup suck, och det ryktet spridde sig att det war han, och allt folk gick långt ur wägen för honom och korsade sig, som för ett spöke. Men han tog hatt och stäf och begaf sig upp i Paldamos ödemarker till sin fordna borg. Och den stod orubblig der, men ugglorna hade

byggt sina nåsten i deß murar och ulfwarna slåpade sitt rof på borggården, för att der sönderslita det.

Då uppreste Autio ett kors på det ställe der han dödat sin fader. Derpå beslöt han att döda sig sjelf, ty hans hjerta förtwiflade, efter man sagt honom öfwerallt, att nådens dörr war öppen för alla, utom för Autio. Och han kastade till marken hatt och staf samt gjorde sig redo att stiga på borgens högsta tinnar och derifrån störta sig ned i brådjupet. Men i detsamma förnam han en röst så ljuf, så klar, som den wackraste harpas klang, och rösten sade: Autio, sörj icke!

Då såg den arme röfwaren upp, och se! en himmelsk engel syntes i skyn. Hwi skulle jag ej sörja, sade Autio, då jag ewigt är af Gud förskjuten!

Men engelen sade: derföre har Guds nåd ännu skått fjerran från dig, emedan du sökt att winna den genom goda gerningar. Wet, du arme Autio, att ingen dödlig kan med goda gerningar winna den ewiga sällheten, lefde han än dygdigt och fromt i tusende år. Men tror du att Christus lidit för ding synder och dött för dig?

Ja, det tror jag så wißt! swarade Autio.

Nåwäl, sade engelen, hwartill behöfdes då wallfarter och heliga werk? Se, du har dem förutan wunnit Guds nåd genom din tro allena. Äfwen för röfwaren Autio har Gud ett rum i sitt paradis.

Och derpå förswann den himmelska synen.

Men Autio ref med hast upp sin jacka och märkte till sin outsägliga fröjd att hans kropp war fin och hwit som en annan menniskas, och att jättemärket, att wilddjurshamnen. nu war platt förswunnen. Derföre tackade han innerligen Gud och gick med fällhet i sitt hjerta upp i den öde borgen, för att ännu engång säga farwäl åt den. Dock knappt war han kommen i den höga salen, innan ett dån hördes såsom af mullrande åska. Och jorden bäfwade och murarna swigtade och hela den ofantliga borgen med sina klippmaßor störtade tillsamman öfwer Autios hufwud och begrof så i sina ruiner den siste jätten af Hiisis stam.

Men sade icke den gamla spådomen att borgen skulle ramla sedan den siste jätten dött? Ja wäl, och den sade sannt, ty den gamle jätten med deß wilddjurshamn och onda lust war blefwe n död hos Autio i samma ögonblick han wunnit Guds nåd genom tron på Christus allena. Derföre förswann ock jättemärket på hans kropp. Och Autios öde war en bild af den gamle jätten, som dör i menniskan, når det nya Guds barn hos henne lefwer upp i tron.

Men den som will skåda ruinerna af Autios jätteborg ännu i dag, han må wandra i djupaste ödemarken icke alltför långt från Kajana stad. Der är hemskt på sjelfwa ljusan dag.